

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A közszereplők és közhatalom-gyakorlók személyiségvédelme

Szerző:

Dr. Juhász Csilla

Szeged, 2023. augusztus 21.

Bevezetés

Dolgozatomban a személyiségvédelem intézményrendszerét, szabályozásának fejlődését a közéleti szereplőnek minősülő személyek, valamint az állam működésében részt vevők szempontjából mutatom be. Az általános személyiségvédelem egy több jogágot érintő jogintézmény, amely csak az újabb kori jogfejlődés eredményeként tagozódott be az általánosság szintjén a polgári jog szabályozási rendszerébe. A személyiségi jogok egyes részjogosítványai ugyanakkor továbbra is közvetlenül kapcsolódnak a büntetőjoghoz, legmarkánsabban a jóhírnév és becsület védelme körében. Más jogintézményekhez képest a személyiségi jogok megsértése kapcsán a jogalkalmazás szintjén is gyakrabban kerülnek felszínre alkotmányos kérdések. Ugyanez a komplexitás a dolgozat középpontjában álló speciális személyi körre vonatkozó személyiségvédelmi rendelkezéseket is jellemzi: a polgári jog személyi jogi és kártérítési jogi szabályai mellett jelentős jogvédelmi eszközt jelent a rágalmozás, becsületsértés büntetőjogi tényállása, valamint a közszereplők személyiségvédelme kapcsán közvetlenül is vizsgálendő az egyéni jogoknak a véleménynyilvánítással, a sajtószabadsággal való ütközése. Emiatt a dolgozatomban a polgári jogi szabályozás, illetve joggyakorlat mellett kitérek a téma büntetőjogi vonatkozásaira is, mindkét terület tárgyalása során rávilágítva az alkotmányos elvekre is.

A hazai szabályozás kialakulásához vezető út bemutatása során a külföldi, illetve nemzetközi jogi előzmények mellett a hazai jogi környezet megteremtésében fontos szerepet játszó alkotmánybírósági határozatokat is bemutatom. A témám szempontjából releváns alkotmánybírósági döntések sorában túlsúlyban vannak a Büntető Törvénykönyv módosításai, illetve konkrét büntetőügyben meghozott bírósági határozat kapcsán született verdiktek. Amint az majd látható, a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban, a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban, valamint a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban megfogalmazott szempontok, elvi tételek nem csupán a büntetőjogi jogalkotásra, illetőleg a büntető joggyakorlatra voltak jelentős kihatással, hanem megjelentek a polgári ügyekben eljáró bírósági határozatokban is, így a közszereplői minőség, illetve a közszereplők személyiségvédelme témája szempontjából megkerülhetetlenek.

A jogi háttér megszületésének és fejlődésének bemutatását követően megvizsgálom, hogy a bírói gyakorlat miként értelmezi a közszereplői minőség és a közügy fogalmát, milyen mértékben követte, illetve követi a nemzetközi jogi, így különösen az Emberi Jogok Európai Bíróságának, valamint az Alkotmánybíróságunk által lefektetett elveket. Az egyes nevesített személyiségi jogokat, így a becsület és a jóhírnév védelmét, a magánlakás, magánélet védelmét, a képmáshoz és hangfelvételhez való jogot, a névviselési jogot a kapcsolódó bírói gyakorlaton keresztül mutatom be, amelyekből megállapítható, hogy a közéleti szerepet vállaló személy vonatkozásában hol húzódik a tűrési küszöb, illetve mely cselekmények minősülnek jogsértőnek. Bemutatom az elmúlt évek egyik legnagyobb volumenű vitáját eredményező rendőrképmás-ügy kapcsán született rendes bírósági és alkotmánybírósági döntéseket.

A feldolgozott jogesetek a témám médiajoggal való szoros kapcsolatára is rávilágítanak: a közügyek vitatásának legfontosabb terepe, közvetítője a média.

A dolgozatom témájában számos tanulmány született már eddig is, azonban a társadalmi folyamatok alakulása, változása álláspontom szerint jelenleg is aktuálissá teszi a közszereplők személyiségvédelmének elméleti és gyakorlati szempontú vizsgálatát. Jól példázza ezt az is, hogy a 2018. év folyamán e területet érintően módosult mind az Alaptörvény, mind a Polgári Törvénykönyv, valamint a magánélet védelméről önálló törvény született, 2023 júniusában pedig a jogalkotó a közügyek szabad megvitatása érdekében dekriminalizációt hajtott végre a rágalmazás, becsületsértés vonatkozásában.

1. A személyiségvédelem egyetemes jogtörténete

1.1. Elméleti bevezetés

A jogtudomány a jogrendszert Ulpianus óta közjogra és magánjogra osztja fel. A közjog az állam és a jogalanyok viszonyát határozza meg, ide tartozik a büntetőjog is, valamint az államra vonatkozó

szabályokat tartalmazza. A személyek vagyoni, személyi viszonyai hagyományosan a magánjog, azon belül is a polgári jog szabályozási körébe tartoznak. ¹

Ezen elméleti felosztást bizonyos jogintézmények egyértelműen követik, és azokba jól felismerhetően besorolhatók, azonban találunk olyan területeket, amelyek magukon hordozzák több jogág jellemző jegyeit, és mindkét kategóriában találunk rájuk vonatkozó rendelkezéseket. Ez utóbbi körbe tartozik a személyiségvédelem is.

A személyiségvédelem csak a XIX. század végétől tartozik egyértelműen a polgári jog rendszerébe. ² Ahogy azt azonban látni fogjuk, a polgári jogba való betagozódással sem szakította meg a kapcsolatát teljesen a büntetőjoggal, valamint az alkotmányjogi vonatkozások is gyakran előtérbe kerülnek a személyiségi jogok tárgyalása során.

A személyiségi jogok védelmének jogágakon átívelő jellege következik a szabályozás tárgyából. A személyiségi jogokat, melyek eredendően a legfontosabb jogalany, az ember személyiségét védik, mindegyik jogág támogatni kívánja a maga eszközeivel.

A személyiséget, és az azt a jog szempontjából megtestesítő személyiségi jogot egyaránt nehéz definiálni. A tételes jogban ezek a fogalmak definíció szintjén nem jelennek meg, azok tartalmát az egyes nevesített részjogosultságokon keresztül határozhatjuk meg. A jogelmélet a személyiség fogalma alatt a személy emberi mivoltát adó, testi és szellemi egységét érti. A személyiségi jog általános értelemben ezen testi és szellemi összesség feletti önrendelkezési szabadságot jelenti. ³

A jogelmélet uralkodó felfogása szerint a személyiségi jog egy generálklauzula, a tényleges védelmet a legtöbb esetben a törvényszövegekben megjelenő, nevesített részjogosítványok biztosítják, melyek a társadalmi folyamatok változásához igazodóan folyamatosan bővülnek. ⁴ A társadalmi szükségletek hívták életre többek között a közszereplőkre vonatkozó speciális szabályozás megszületését is.

---

¹ JOBBÁGYI Gábor: *Magyar polgári jog I.*, Budapest, Szent István Társulat, 2013, 15.

² Dr. PETRIK Ferenc: *A személyiség jogi védelme, A sajtó-helyreigazítás*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2001, 31.

³ PETRIK i.m. 41.

⁴ GÖRÖG Márta: *Gondolatok a személyiség magánjogi védelme körében*, szerk.: MENYHÁRD Attila - GÁRDOS-OROSZ Fruzsina, In: *Személy és személyiség a jogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2016, 100.

A következőkben áttekintem a személyiségi jogok kialakulásának történetét.

1.2. Személyiségvédelem az ókori Rómában

Mint oly sok jogintézménynek, a személyiségi jogok védelmének is megtalálhatjuk az előzményeit a római jogban, ahol azonban még nem vált el élesen a büntető és a magánjogi jellege.

Rómában a személyiségvédelem története a Kr. e. 451-450-ből származó XII táblás törvényekig nyúlik vissza. E korban a legalapvetőbb jogok, az ember életének és testi épségének védelmét találjuk még csak meg, melynek megsértőit a tett súlyosságától függően a *talio*-elv szerint azonos sérelem okozásával, illetve vesszőzéssel vagy pénzbüntetéssel sújtották.⁵ A testi épség védelme mellett megjelent a szóbeli támadásokkal szembeni fellépés lehetősége is: Cicero Az állam című művéből ismerhetjük meg, hogy a XII táblás törvények az ártó igéket, gúnydalokat éneklőket szigorúan büntették, főbenjáró bűnnek minősítve azokat.⁶ Figyelemmel arra, hogy más jogsértéshez viszonyítva a gúnydalok halálbüntetéssel szankcionálása eltúlzott büntetésnek tűnik, e rendelkezés magyarázatra szorul. A válasz az ártó igék, gúnydalok jelentésváltozásában rejlik: ezek ugyanis a XII táblás törvények megszületése idején átkozódást, varázskéneket jelentettek. Megjegyzendő, hogy e fogalommal a „termés eléneklése” kapcsán is találkozhatunk. Az ártó szándékú babonáktól való félelem mellett az is indokolhatta e korban a súlyos büntetést, hogy az elkövetők az érintettre vonatkozó rontást az átkozódás alapjául szolgáló cselekedettel együtt egy kis táblára írták rá, melyet utána nyilvános helyen helyeztek el vagy ástak el, így a sérelmezett magatartásról bárki tudomást szerezhetett.⁷

Az ártó ének Cicero idejére elvesztette a babonás jelentését, és tisztán a becsületet sértő tényállássá vált. A *praetori* jogképzés idején, azaz Kr.e. 242. és Kr. e. 67. közötti időszakban a „gúnydalokat”, azaz a becsmérlő, gyalázkodó kijelentéseket - mint a fület sértő cselekményt - a testi sértés tényállásába illesztették be, *convicium*ként jelölve. A jogsértés megállapításához az kellett, hogy

⁵ ZLINSZKY János: *A tizenkettő táblás törvény töredékei*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995, 25-26.

⁶ NÉMETH György: *Görög-római szöveggyűjtemény*, Budapest, Osiris, 2011, 63. fejezet
https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_gorog_romai_szovegyujtemeny/ch63.html

⁷ SOLYOM László: *A személyiségi jogok elmélete*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1983, 139-140.

többen nyilvánosan valakiről a jó erkölcsöt sértő, gyalázkodó kijelentéseket tegyenek, amivel egyúttal a közrendet is sértették. Ilyennek minősült, ha a választási ellenfele háza előtt megjelenve többedmagával lejárató kijelentéseket tesz, de az is, ha az ítélet meghozatalát követően a fellebbezők a bírót gyalázzák. Ezen esetek mérlegelést nem engedő módon szankcionálандók voltak. Az ezen kívüli, becsületet, jó hírnevet sértő cselekmények, az *infamiák* esetében viszont már a *praetor* mérlegelésétől függött, hogy megállapított-e kártérítést.⁸

A posztklasszikus korban megerősödött a közjogias szemlélet, számos korábbi tényállást minősítettek át *crimennek*, amely ellen közjogi eszközökkel léptek fel. A jó hírnevet, becsületet sértő cselekményekkel szembeni *praetori actio*-k közül a *conviciumnak* minősülő - a bírót gyalázó, valamint a nyilvános lejáratás - cselekmény maradt meg a magánjogban.⁹

1.3. A személyiségvédelem fejlődése a középkorban és az újkorban

A középkorban az élet, testi épség és a becsület védelme mellett megjelent védendő érdekként a házibéke is, amely a magánlakás, magánélet sérthetetlensége mellett a családfő részére járó tiszteletet is magában foglalta.¹⁰

A feudalizmus időszakában vált általánossá, hogy meghatározott személyekre, csoportokra eltérő szabályok vonatkoznak a személyiségvédelem terén: az uralkodókat megkülönböztetett védelem illette meg. A király élete, testi épsége ellen irányuló tettek mellett felségárulásnak minősült az uralkodó személyét érintő kritika hangoztatása is, amely cselekmények a legsúlyosabb bűncselekménynek minősültek hosszú évszázadokon keresztül,¹¹ az elkövetőre ezért halálbüntetés várt.

---

⁸ VARGA Péter: A praetori jog mint a jog gyors és hatékony fejlesztésének eszköze, *Acta Juridica Et Politica*, LII/11. szám, 5.

⁹ PÓLAY Elemér: A személyiség polgári jogi védelmének történetéhez Iniuria-tényállások a római jogban, *Acta Juridica Et Politica*, XXX/4. szám, 92-93.

¹⁰ Dr. FÉZER Tamás: Az erkölcsi károk megtérítése de lege lata és de lege ferenda, Miskolc, 2008, 28. http://193.6.1.94:9080/JaDoX_Portlets/documents/document_5548_section_1230.pdf

¹¹ BARNÁ Attila: A felvilágosodás nyugat-európai képviselői és a felségsértés büntetvénye fogalma, Szerk.: SZOBOSZLAI-KISS Katalin és DELI Gergely, *In: Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*, Győr, Universitas-Győr Nonprofit, 2013, 39.

Az uralkodón kívüli személyi körre vonatkozó, kisebb súlyú jogsértő cselekmények miatt a középkorban is a pénzbírság kiszabása volt az általános szankció. A társadalmi megbecsülést sértő, valótlan állítások hangoztatása - különösen a bűncselekmény elkövetésével való hamis vádolás - esetén a nyilvános bocsánatkérés, a pellengérré állítás, valamint a párbaj is bevett büntetés volt. Fennmaradt az a római korban is ismert tényállás, hogy ha valamely peres fél az eljáró bírót az eljárásával kapcsolatban megsértette, erre a középkori jogrendszerek a becstelenség büntetését rótták ki, ami azzal járt, hogy az elkövető többek között elveszítette az öröklési képességét is.¹²

A személyiségi jogok magánjoghoz való kapcsolódását, valamint a jogintézmény fejlődését a felvilágosodás eszméi, valamint a XVIII-XIX. századi természetjogi gondolkodás segítették elő.¹³ A német természetjogi iskola az élet, testi épség védelme mellett az emberi méltóságot és a becsülethez való jogot is az emberi mivoltból fakadó, az egyént eredendően megillető jogként definiálták, amely jogosultság független az állam akaratától. Meghatározták továbbá, hogy ezen alapvető jogok milyen formában vannak jelen a valós életviszonyokban, amely során a hétköznapi cselekedeteket is kategorizálták aszerint, hogy melyik alapjogból vezethető le annak gyakorlása. Így a „tagok szabad használatának” jogát az élethez való jogból vezették le. A sok esetben triviálisnak tűnő meghatározások azonban már a későbbi alapjogi katalógusok előhírnökeinek tekinthetők.¹⁴ Az alapvető jogosultságokat az egyén és az állam, valamint az egyének egymás közötti viszonylatában is értelmezték,¹⁵ amely utóbbi már a magánjog területére is átvezetett.

A természetjogi iskola hiányossága, hogy az embert természeténél fogva megillető jogok megfogalmazása mellett a társadalmak rendi tagozódásának felszámolására, a jogi egyenlőtlenségek megszüntetésére nem törekedett.¹⁶ A minden embert eredendően megillető alapjogok és a társadalmi különbségek léte közötti ellentmondást akként hidalták át, hogy a becsület fogalmát kettős relációban értelmezték: megkülönböztették az „emberi” becsületfogalmat, valamint a „polgári becsület” kategóriát. Előbbi az állam akaratától független, azt elveszíteni, csorbítani nem

---

¹² SÓLYOM i.m. 169., 172., 174.

¹³ PETRIK i.m. 18.

¹⁴ SÓLYOM i.m. 50.

¹⁵ FRIVALDSZKY János: Az emberi személy és annak méltósága jogfilozófiai perspektívában - különös tekintettel a jogalanyisághoz és az élethez való jog aktuális kérdéseire, *Acta Humana*, 2014/1. szám, 25.

¹⁶ SÓLYOM i.m. 53.

lehet, utóbbi pedig az államtól ered, és az egyén társadalomban elfoglalt helyzete, az általa betöltött tisztség határozza meg annak szintjét.¹⁷

A fenti megkülönböztetésnek megfelelően rendelkeztek a kor törvénykönyvei, így például a porosz és az osztrák polgári jogi kódex a kártérítés mértékét a társadalmi osztályok szerint differenciálta.¹⁸ Jellemző volt továbbá, hogy a személyiségi jogi jogsértést a gazdaság oldaláról közelítették meg, a kártérítés jogalapját a tulajdonosi, vagyoni jogok megsértésével azonosították.¹⁹

A társadalmi kiváltságok eltörlése a közjog oldaláról indult meg. E folyamatban jelentős szerepet játszottak a XVIII-XIX. században megszülető alapjogi deklarációk, így az 1776-ban elfogadott Egyesült Államok Függetlenségi Nyilatkozata, majd az 1789-ben kiadott francia Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata, amelyekben kinyilvánították a jogegyenlőséget, az egyén alapvető és elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, valamint a népszuverenitás elvét. A francia normaszöveg értelmében az egyén szabadsága addig terjedhet, amíg az másik személy jogait, vagy a társadalom érdekeit nem sérti, ez alapján a személy, amennyiben az egyik legfontosabb szabadságával, a véleménynyilvánítás jogával visszaél, azért felelősséggel tartozik.²⁰

A fenti deklarációkból is kiolvasható, hogy az egyetemes emberi jogok az egyén és az állam, valamint az egyének egymás közötti kapcsolatában is értelmezhetők. Az állammal szemben ez alapján nem csupán az várható el, hogy működése során az alapjogok korlátozásától tartózkodjon, hanem a jogok érvényesüléséhez aktív magatartásra is köteles, így például meg kell teremtenie az eszközöket ahhoz is, ha az egyén jogainak sérelmét egy másik magánszemély magatartása okozza.

Az államra hárul annak eldöntése is, hogy az egyes alapvető jogok ütközése esetén melyik jogot illeti meg magasabb fokú védelem. Amint azt már a francia deklarációban láthattuk, a véleménynyilvánítás joga mint politikai alapjog korlátozását megengedhetőnek találták meghatározott esetekben.

---

¹⁷ FRIVALDSZKY i.m. 29.

¹⁸ SÓLYOM i.m. 55.

¹⁹ SÓLYOM i.m. 59.

²⁰ Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata XI. pont

A XVIII-XIX. század eleji alapjogi nyilatkozatok hibája, hogy nem volt mögöttük kikényszeríthető erő, amellyel a kinyilvánított jogok és szabadságok gyakorlása biztosított lehetett volna, illetőleg a megsértésük esetén védelmet kereshetett volna a jogaiban sértett személy.²¹

Az emberi jogok hatékonyabb védelme a XVIII. század végétől megjelenő nemzeti alkotmányozással indult meg, elsőként az Egyesült Államokban, Franciaországban és Belgiumban. A jogpozitivisták irányzatok előretörésével a személyiségi jogok fokozatosan megjelentek a polgári jogi törvénykönyvekben, együttes védelmet biztosítva a büntetőjogban évszázadok óta jelen lévő klasszikus személyiségi jogoknak, azaz az élethez, a testi épséghez és a becsülethez való jogoknak. A polgári jogban elsőként a tulajdonosi szemlélethez legközelebb álló jogsértések jelentek meg, ugyanis a tételes jogban a vagyoni viszonyok voltak szabályozva. A vagyoni viszonyokra modellezett jogszabályokkal kezdetben a név mint kereskedelmi értékkel, valamint a technikai fejlődés eredményeként a szintén kereskedelmi értékkel bíró kép- és hangfelvétellel való visszaélés volt szankcionálható, e jogok megsértésével ugyanis a károsult oldalán beazonosítható vagyoni hátrány jelentkezett.²² A bírói gyakorlat azonban hamar felismerte, hogy nem minden személyiségi jogsértés orvosolható a dologi és kötelmi jogi jogintézményekkel. A személyiségi jogok tulajdonosi jogoktól való elszakadását jelzi a nem vagyoni kártérítés megjelenése is.

A svájci polgári törvénykönyvben jelent meg először a XIX. században az általános személyiségi jog fogalma, amelyet fokozatosan a többi kontinentális jogrendszer is átvett. A generálklauzula lehetővé tette, hogy a személyiségi jogok a vagyoni viszonyok szabályozásától függetlenedjenek, és azokat a magánjogi viszonyokon belül önálló területként ismerje el a civilisztika.²³ Az angolszász jogrendszerekben is először a gazdasági jellegű személyiségi jogok jelentek meg a gyakorlatban, a névjog és a képmásvédelem kapcsán megfogalmazott *privacy*, azaz magánszféra. A magánszféra védelme később valamennyi személyiségi jog kiindulópontjává vált e jogrendszerekben.²⁴

---

²¹ SÁRI János-SOMODY Bernadette: *Alapjogok Alkotmánytan II.*, Budapest, Osiris, 2008, 4. kiadás, 19.

²² PETRIK i.m. 20.

²³ SÓLYOM i.m. 23., 129.

²⁴ SÓLYOM i.m. 29.

A személyiségi jogok szabályozásának új lendületet a második világháborút követő események adták: a nyugati államok felismerték, hogy a tételes jogi szabályozás önmagában nem biztosít védelmet az állam túlkapásai ellen, ezért az alapvető, egyetemes emberi jogok nemzetközi szintű védelmét hozták létre.²⁵

2. A személyiségvédelem hazai története

2.1. A személyiségi jog gyökerei a középkori Magyarországon

Hazánkban Szent Istvántól kezdődően védelem alatt állt az élet, a testi épség, a becsület védelme, míg az uralkodó életét, méltóságát a legmagasabb szintű védelem illette meg, amelynek megsértését halálbüntetéssel sújtották. Szent István és Könyves Kálmán korában a király ellen irányuló cselekmények súlyuktól függetlenül felségsértésnek minősültek.²⁶ Szent István Király Dekrétomainak Második Könyve 53. Fejezete kifejezetten a rágalmazásra vonatkozóan írta elő, hogy „ha ki valamely ispánnak vagy más keresztyén embernek álnokul ezt mondja: Hallám vesztetre szólni a királyt, és reá bizonyodik a dolog, haljon meg”.

A rendi korszakban a király mellett a nemességet, illetve az egyházi személyeket is megillették bizonyos privilégiumok, így az őket ért sérelmeket is súlyosabban rendelte büntetni a törvény.²⁷ A nyugat-európai államokhoz hasonlóan Magyarországon is volt lehetőség a becsületsértés esetén párbaj vívására, amelynek végén a vesztes felet a becstelenség büntetésével sújtották.²⁸

Az uralkodón és közvetlen családtagjain kívüli személyi kört érintő, becsületet csorbító kijelentések szankciója a bírság volt,²⁹ amelynek összege a társadalmi státusztól függően került meghatározásra. Werbőczy István a főként a nemesi rendre vonatkozó szokásjogi szabályok gyűjteményében, az 1514-ben megjelent Tripartitumban már a kisebb súlyú cselekmények között tünteti fel a köztiszteletben

---

²⁵ SÁRI-SOMODY i.m. 103.

²⁶ HOMOKI-NAGY Mária: Hütlenség, felségsértés, felségárulás, *RUBICON*, 2019/9-10. szám, 22.

²⁷ TATTAY Levente: *A közsereplők személyiségi jogai*, Budapest, Dialóg Campus, 2007, 25.

²⁸ MEZEY Barna (szerk.) *Magyar jogtörténet*, Budapest, Osiris, 2007, 4. kiadás, 293. és 416.

²⁹ TATTAY i.m. 24.

álló személyek elleni becsületsértő kijelentéseket, melynek büntetése a nyelvváltság volt. Külön is szólt a törvényszéken történő becsmérlésről is, amelyet szintén bírsággal sújtottak.³⁰

2.2. A személyiségi jog fejlődése a kora újkori Magyarországon

A Habsburg-uralom időszakában a felségsértés, a felségárulás elkövetőit halálbüntetéssel, valamint vagyonelkobzással büntették. Figyelemmel azonban arra, hogy a felségsértési perekben a XVIII. századig a király által kijelölt fórum - amely lehetett az országgyűlés, vagy a király által felkért bíróból álló testület - járt el, sok esetben az ilyen perek megindításának háttérében politikai érdekek, illetve a kincstári vagyon növelésének célja állt.³¹ Az uralkodón és családján kívüli személyi kört érintő rágalmozás, hamis vád esetén az 1715. évi VII. törvénycikk bármely büntetés kiszabását lehetővé tette, ami az elkövetett jogsértéssel legalább azonos súlyú hátrányt okozott az elkövetőnek.

Mindezekből megállapítható, hogy hazánkban is a személyiségvédelem a kialakulásától kezdődően a büntetőjog keretein belül volt értelmezhető, még a személy elleni kisebb súlyú jogsértések esetén kiszabott pénzbírság is az állam büntetőhatalmát testesítette meg, az ugyanis csak csekély részben illette meg a sérelmet szenvedett személyt.³²

A személyiségi jogsértés elkövetési módját a könyvnyomtatás, majd a sajtótermékek megjelenése bővítette, ugyanis ezzel lehetővé vált, hogy a kiadványban foglaltakat nagy nyilvánosság megismerhesse, a jogsértés így szélesebb körben ismertté válhatott. Az államok a tömegek tájékoztatásának lehetőségében annak veszélyét látták, hogy a veszélyes tanok, vélemények, köztük a fennálló államberendezkedés, az uralkodó elleni hangok széles körben terjeszthetővé válhatnak. Ennek elkerülése érdekében csakhamar az ellenőrzésük alá vonták a nyomtatás jogát, valamint a szövegek tartalma fellett is külső kontrollt, cenzúrát gyakoroltak. Az írott szövegek ellenőrzésére sokáig a katolikus egyház volt jogosult, ebben változást csak a felvilágosodás eszméje hozott.³³

---

³⁰ WERBŐCZI István Tripartitum - Hármaskönyv (1514) Második Rész 42., 69. és 72. cím

³¹ HOMOKI-NAGY (2019) 24., 26.

³² MEZEY i.m. 293.

³³ KELEMEN Roland: Sajtó, sajtószabadság szabályozása Magyarországon (1780-1918) - Különös tekintettel az első világháborús jogalkotásra, 5., http://nmhh.hu/dokumentum/191974/Kelemen_Roland_dolgozat.pdf

Hazánkban a felvilágosult abszolutista uralkodó, II. József vonta kizárólagos uralkodói jogkör alá a cenzúra gyakorlását. A haladó eszmék melletti elkötelezése jegyében az uralkodó további intézkedéseket tett: az 1781-ben kihirdetett sajtórendeletében az államszervezetet, sőt, a saját személyét érintő kritikákat is engedte, a kormányzás, a hivatalok működésének javítása céljából. Ezt az elgondolást tükrözte a kihirdetett büntető törvénykönyve is: a király ellen irányuló szóbeli sértésekre szabadságvesztés volt csak kiszabható, a teljes vagyonelkobzás büntetés alkalmazását azonban még továbbra is fenntartotta.³⁴ II. József uralkodása utolsó éveiben a elpártolt a korábbi haladó szemléletétől, majd az 1790-ben bekövetkező halálával ismét a szigorú állami cenzúra és a lapkiadás elnehezítése jellemezte a központi hatalom politikáját, tiltották és üldözték a politikai jellegű diskurzusokat.³⁵ ³⁶ A jogsértőnek talált kiadványokat elkobozták, bírsággal sújtották és visszavonták az azt kiadók lapkiadási engedélyét.³⁷

2.3. A reformkori törekvések hatása a személyiségi jogi szabályozásra

A reformkori országgyűléseken egyre szélesebb kör szorgalmazta a sajtószabályozás reformját, azon belül is a parlamenti vitákról, eseményekről való tájékoztatás biztosítását, az előzetes cenzúra eltörlését. Az 1830-as években a bécsi udvar még szigorú büntetőjogi fellépéssel próbálta útját állni a változásoknak. A követelések elnyomása érdekében hűtlenségi perbe fogták Wesselényi Miklóst a kormányt bíráló felszólalásai, valamint Kossuth Lajost és az országgyűlési ifjakat a Törvényhatósági Tudósítások publikálása és terjesztése miatt. Wesselényi Miklós ellen az alábbi, megyei közgyűlés előtt tartott beszédét minősítették felségsértőnek. „nem hárítom én a parasztság zsírja szívását egyedül a kormányra; [...] de ki tagadhatja, hogy a kormány is nem szívta volna és nem szívna?”³⁸

A sajtószabadság irányába az 1840. évi országgyűlésen történtek meg az első érdemi lépések: a korábbi hűtlenségi perekben elítéltek kegyelemben részesültek, valamint napirendre került a sajtótörvény elfogadása, valamint az országgyűlés munkájáról történő tudósítás biztosítása.³⁹

---

³⁴ BARNA i.m. 72.

³⁵ KOLTAY András - NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*, Budapest, Wolters Kluwer, 2015, 2. kiadás, 42.

³⁶ DÖBÖR András: Sajtó és cenzúra a 18. és a 19. század fordulóján Magyarországon, *Médiakutató*, 2014 nyár, 21.

³⁷ HOMOKI-NAGY MÁRIA: Hűtlenségi perek a reformkorban, *RUBICON*, 2015/10. szám, 77.

³⁸ HOMOKI-NAGY (2019) i.m. 27. és HOMOKI-NAGY (2015) i.m. 79.

³⁹ KELEMEN i.m. 12.

Az országgyűlés elé került a Deák Ferenc nevéhez köthető büntetőjogi törvényjavaslat, amelyben éppen Wesselényi Miklós elleni perekhez hasonló eljárások lehetlenné tétele érdekében a király személyére vonatkozó rágalmozó és becsületsértő kifejezések ellen önálló tényállást javasolt bevezetni. Külön büntethetőséget kizáró oknak javasolta minősíteni, ha a kijelentés törvényhozói fórumok előtt történik, és azt önként vagy figyelmeztetést követően visszavonja az elkövető. ⁴⁰ Az 1843. évi Javaslat végül nem került elfogadásra, de a későbbi jogalkotói munkákhoz kiindulópontként szolgált. ⁴¹

A reformtörekvések az 1848 tavaszi országgyűlésen értek be: az áprilisi törvények közül az 1848. évi XVIII. törvénycikk kinyilvánította a sajtószabadságot. Rendelkezett a sajtóhoz kapcsolódó büntetendő cselekményekről, azok büntetéséről, valamint meghatározta a felelősséggel tartozó személyi kört. A törvény a sajtóvétségek elbírálását esküdtbíróságok elé utalta.

Az 1848. évi sajtótörvény a sajtó útján elkövetett rágalmozás büntetési tételeit aszerint differenciálta, hogy a sérelmezett kijelentés sértettje közhivatali tisztséget tölt-e be. A legsúlyosabb büntetés továbbra is a király személyét sértő sajtócselekményeket sújtotta, azonban a legsúlyosabb szankció ez esetben is a szabadságvesztés és a pénzbírság volt. Külön büntetni rendelte az állami hatóságok, szervezetek, valamint a közhivatalt betöltő személyek elleni rágalmozást, az utóbbiakra vonatkozó tényállítások esetén lehetőséget adott a valóság bizonyítására. A legenyhébb büntetés a magánszemélyek elleni rágalmozásokra vonatkozott.

A kihirdetett sajtótörvény gyakorlati alkalmazására a szabadságharc bukása miatt nem kerülhetett sor, a megtorlás éveiben visszaállították a cenzúrát, elnehezítették a lapkiadást. Az 1848. évi állapotok csak a Kiegyezés után tértek vissza a magyar jogrendszerbe. ⁴²

---

⁴⁰ BARNA i.m. 150 - 151.

⁴¹ MEZEY i.m. 323.

⁴² KELEMEN i.m. 17.

2.4. A személyiségvédelem a dualizmus korában

A személyiség védelmét szolgáló tényállások az első büntetőjogi kódexünkben, a Csemegi Károly nevéhez kötődő 1878. évi V. törvénykönyvben (Csemegi-kódex) is megjelentek, a klasszikus életet, testi épséget védő tényállások mellett helyet kaptak a becsületet védő szakaszok is. A kódex a sértő tényállítások, gyalázkodó kifejezések, cselekmények elkövetőit pénzbüntetéssel, valamint a rágalmazás vétségének elkövetőit fogházbüntetéssel is büntetni rendelte. Szabályozta a sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés elkövetését is, melyet mindkét esetben fogházbüntetéssel és pénzbüntetéssel rendelt büntetni. A sértett erre irányuló kérelme esetén a bíróság elrendelhetette a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet közzétételét a sajtóban a vádlott költségére. A közhivatalok és a hatóságok tagja elleni rágalmazást és becsületsértést minősített esetként határozta meg a kódex. A törvény a tényállítások esetén meghatározott körben lehetővé tette a valóság bizonyítását is: erre közérdekből vagy méltányolható érdekből, vagy a sértett kívánságára kerülhetett sor, emellett akkor is sor kerülhetett rá, ha az állítás kapcsán jogerős ítélet állt rendelkezésre, vagy az állítás közhivatalnok eljárásával volt összefüggésben. A törvény tiltotta a valóság bizonyításának elrendelését, ha az a családi életre, vagy a női becsületre vonatkozott.⁴³ A Csemegi-kódex a titokvédelemről és a magánlakás háborítatlanságának védelméről is rendelkezett a 327-330. §-aiban.

A fenti szabályokkal szemben kritikaként fogalmazták meg, hogy az enyhe büntetőjogi szankciók nem bírtak kellő visszatartó erővel.⁴⁴

A Csemegi-kódex a felségsértéstől elkülönítve, önálló tényállásként szabályozta a király vagy a királyi család elleni szóbeli és tetteges becsületsértést a 139-141. §-ban.

A legenyhébb bűncselekményeket a kihágásokról szóló 1879. évi XL. törvénycikk (Kihágási törvény) tartalmazta, a 46. §-ban szerepelt a hatósági hivatalnokot vagy közeget eljárásával összefüggésben sértő cselekmények tényállása.

---

⁴³ Csemegi-kódex 258-277. §

⁴⁴ MEZEY i.m. 336.

Hazánkban a XIX-XX. század fordulóján a személyiségi jog védelmére vonatkozó szabályozás még továbbra is csak a büntetőjog, valamint a megújuló sajtószabályozás keretein belül maradt. A polgári jogi jogtudósaink a személyiséggel kapcsolatban csak érintőlegesen foglalkoztak, a svájci, a német és az angolszász jogban ekkorra már jelen lévő névviselési és képmásvédelmi jogsértések elvi alapjait vizsgálták.⁴⁵

A XX. század elején egyre több kritika érte a büntetőjogi szabályozást amiatt, mert az általános eljárási szabályok nem nyújtottak hatékony és gyors jogvédelmet a sajtó útján elszenvedett jogsértésekkel szemben. Többek között ezen hiányosság pótlása érdekében megalkották a sajtóról szóló 1914. évi XIV. törvénycikket (1914. évi Sajtótv.).⁴⁶

Az 1914. évi Sajtótv. a Csemegi-kódex és a Kihágási törvény rendelkezéseit a sajtóra vonatkozó új elkövetési alakzatokkal módosította, valamint a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk szabályait speciálisan a sajtó útján elkövetett rágalmozás és becsületsértés miatt indult eljárásokat gyorsító szakaszokkal egészítette ki.⁴⁷

Az 1914. évi Sajtótv. rendelkezett a helyreigazítás jogáról és a nem vagyoni kártérítésről. A sértett - aki lehetett természetes vagy jogi személy és hatóság is - kérhette a sérelmezett valótlan vagy hamis tényállításra vonatkozó helyesbítő közlemény közzétételét. Amennyiben a szerkesztő a helyreigazításnak a következő lapszámban nem tett eleget, a sértett bírósághoz fordulhatott. A bíróságnak a helyreigazítási panaszról rövid határidővel kellett határoznia.⁴⁸

Az 1914. évi Sajtótv. -nyel jelent meg a nem vagyoni kár a hazai jogrendszerben. Az angolszász gyökerű jogintézmény arra az igényre reagált, hogy a sajtó útján elkövetett becsületsértésnek az összegszerűen meghatározható hátrányai mellett pénzben ki nem fejezhető következményei is lehetnek. A törvény a nem vagyoni kár megítéléséhez iránymutatásként azt határozta meg, hogy az eset valamennyi körülményét kell a bírónak mérlegelni, figyelembe véve a felek jövedelmi viszonyait

---

⁴⁵ PETRIK i.m. 23.

⁴⁶ az 1914. évi Sajtótv. általános indokolás

⁴⁷ az 1914. évi Sajtótv. 24-31. § és 45-46. §

⁴⁸ az 1914. évi Sajtótv. 20-23. § fűzött indokolás

is.⁴⁹ A polgári joghoz való közelítését mutatja, hogy a törvény 39. §-a kártérítési igényt nem tette függővé a büntetőjogi felelősség megállapításától.

Az 1914. évi Sajtótv. 44. §-a a polgárok tájékoztatáshoz való jogának érvényesülése érdekében a bíróságok, az országgyűlés, egyéb állami szervek egyébként nyilvánosnak minősülő iratairól, üléseiről adott hiteles és objektív beszámolói közzétéveit védte, amikor velük szemben büntetőeljárás lefolytatását, illetve kártérítés megállapítását nem tette lehetővé abban az esetben sem, ha az ilyen adatok nyilvánosságra kerülése más személynek sérelmet okozott.

A sajtóra vonatkozó szabályozás megújítása mellett a sajtón kívül megvalósuló becsületsértő bűncselekmények szabályait is szükségesnek tartották módosítani. A jogalkotó ugyanis sérelmezte azt a kialakult bírói gyakorlatot, hogy a törvény szó szerinti szövegéhez ragaszkodva a rágalmazás megállapításához azt követelte meg, hogy a rágalmazással érintett sértetti magatartás pontosan beazonosítható legyen. A törvényt szöveg betűjéhez ragaszkodva ezért becsületsértést állapítottak csak meg abban az esetben is, amikor a vádlott egy egyébként beazonosítható ügyről azt állította, hogy abban a bíró elfogult volt. Ezen ellentmondásokat az 1914. évi XLI. törvénycikkkel kívánta kiküszöbölni a jogalkotó. Egyértelműsítette azt is, hogy a valóság bizonyítása csak tényállítások esetén rendelhető el, megszüntetve azt a gyakorlatot, hogy értékítéletnek minősülő nyilatkozatokra folytassanak le bizonyítást. Az eddigi gyakorlat akár a sértett magánéletének, családi életének legintimebb kérdéseiben is lefolytatta a valóság bizonyítást.⁵⁰ Hasonló okokból megtiltotta a valóság bizonyításának elrendelését azokra a tényállításokra is, amelyek a családi élet, női becsület körében vizsgáldtak volna.⁵¹ A törvény utaló szabályt tartalmazott az 1914. évi Sajtótv. kártérítési szabályaira, így a nem vagyoni kártérítés alkalmazásának jogszabályi feltételei valamennyi becsületsértő elkövetési mód esetében megvalósultak.⁵²

E törvény is megkülönböztetett védelmet nyújtott a közhivatalnokok, az állami, az egyházi tisztséget betöltőknek azáltal, hogy tisztségükkel összefüggő sértő kijelentésekkel szemben magasabb büntetést

---

⁴⁹ az 1914. évi Sajtótv. 39. § és a kapcsolódó indokolás

⁵⁰ 1914. évi XLI. törvénycikk általános indokolás

⁵¹ 1914. évi XLI. törvénycikk 14. §

⁵² 1914. évi XLI. törvénycikk 28. §

írt elő. A Csemegi-kódexhez hasonlóan rendelkezett a felhatalmazás intézményéről, ami azt szolgálta, hogy az állami hivatalnokra, a bíróság vagy ügyészség tagjára e tevékenységével összefüggésben tett sértő kijelentések üldözése ne az adott személy egyéni érzékenységtől függjön, hiszen az közvetetten az állam működésébe vetett bizalmat is csorbítja. Ugyanakkor előfordulhatnak olyan esetek, hogy amiatt nem indítható meg az eljárás, mert a valóság bizonyításának elrendelése esetén nagyobb érdeksérelem - pl. államtitoknak minősülő adat kikerülése - következne be.⁵³

2.5. A személyiségi jogok szabályozása a XX. századi Magyarországon

A polgári jogban a törvényként el nem fogadott, de a későbbi jogalkotásra is meghatározó befolyással bíró 1928. évi magánjogi törvényjavaslat (Mtj.) már önálló fejezetet szánt a személyiségi jogoknak. A személyiségi jogok általános védelme mellett a jogsértés esetén igénybe vehető, felróhatóságtól független szankciókat is meghatározta. A személyiségi jogsértések esetén kártérítési igényként elismerte a vagyoni és nem vagyoni kár megtérítésének igényét, utóbbi esetén azzal a megszorítással, hogy csak a szándékos vagy súlyosan gondatlan cselekményekért tartozott kártérítési felelősséggel a károkozó.⁵⁴

Az 1945 utáni átmeneti demokratizálódás időszakában az alapvető emberi jogok elismerése az alkotmányozás folyamatában is megjelent: a Magyarország államformájáról szóló 1946. évi I. törvénycikk kinyilvánította az ember természetes és elidegeníthetetlen jogait, míg az 1946. évi X. törvénycikk büntetőjog eszközeivel is védeni rendelte az alapvető jogokat azzal, hogy amennyiben a közhivatalnok az eljárása során e jogokat törvényellenesen megsértette, e cselekményt szabadságvesztéssel és hivatalvesztéssel rendelte büntetni. Fennmaradt ugyanakkor az államfőt megillető kiemelt védelem is: a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről szóló 1946. évi VII. törvénycikk a köztársasági elnökre vonatkozó rágalmozást és becsületsértést, mint közvetetten a köztársaság elleni támadást értékelte, és súlyos, 5 évig terjedő fogházbüntetéssel szankcionálta.⁵⁵

---

⁵³ 1914. évi XLI. tc. 8-9. § és az ahhoz fűzött indokolás

⁵⁴ Mtj. 107-109. §, 1114. §

⁵⁵ 1946. évi VII. törvénycikk 7. és 10. § és az ahhoz fűzött indokolás

A demokratikus folyamatokat a Magyar Kommunista Párt hatalomra kerülése állította meg, más irányt adva a jogok fejlődésének.

2.5.1. A szovjet típusú rendszer kiépülésének hatása a személyiségi jogokra

A Magyar Köztársaság Alkotmányát kihirdető 1949. évi XX. törvény (Alkotmány) meghatározta az állampolgári jogok és kötelezettségek körét, de azokat relativizálták: a szólásszabadságot és a sajtószabadságot az állam a dolgozók érdekeinek megfelelően biztosította. A személyiségi jogok közül a levéltitok és a magánlakás tiszteletbentartásának jogát nevesítették.⁵⁶

A szovjet típusú államberendezkedés kiépülésével az egyéni jogok védelme visszaszorult, amelynek a nem vagyoni kártérítés intézménye is áldozatul esett: a Legfelsőbb Bíróság a III. számú elvi döntése értelmében az nem volt alkalmazható.

A 26/1959. (V. 1.) Korm. rendelet újraszabályozta a sajtószabályokat is, a helyreigazítás intézményét fenntartotta, azzal, hogy az ügyésznek lehetőséget biztosított arra, hogy bármely helyreigazítási perbe bekapcsolódhasson a törvényesség érdekében.⁵⁷ Az eljárási rend az 1972. évi 26. törvényerejű rendelet hatálybalépéséig büntetőeljárás szabályain alapult, azt követően pedig a polgári eljárásrend hatálya alá került.⁵⁸

Az 1950-es évek végére elkészült a szocialista polgári és büntető kódex, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régii Ptk.) és a Büntető Törvénykönyvről szóló 1961. évi V. törvény (1961. évi Btk.).

A régi Ptk. kinyilvánította a személyhez fűződő jogok általános védelmét, valamint példálózóan meghatározta e jogok megsértésének tipikus eseteit, és a megsértésük esetén igényelhető szankciókat. A jogkövetkezmények a jogsértés bírósági megállapítása, a jogsértés abbahagyására és a további jogsértéstől való eltiltás, a nyilatkozattal vagy hasonló módon történő elégtételadás, az

---

⁵⁶ SÁRI - SOMODY i.m. 24., Alkotmány 55. és 57. § (közönyállapot)

⁵⁷ KOLTAY - NYAKAS i.m. 64.

⁵⁸ 1972. évi 26. törvényerejű rendelet indokolása - a polgári perrendtartás módosításáról

eredeti állapot helyreállítása és az előállott dolog megsemmisítése vagy jogsértő mivoltától való megfosztása lehetett. A régi Ptk. a hatálybalépésekor csak a vagyoni kár megtérítésére adott lehetőséget. A régi Ptk. speciális személyi körre vonatkozó külön rendelkezéseket nem tartalmazott.

A fenti szabályozás folytán a személyiségi jogoknak a polgári jog nem nyújtott hatékony védelmet, emiatt a peres eljárások visszaszorultak.⁵⁹

A személyhez fűződő jogok védelmének terepe így továbbra is a büntetőjog volt. Az 1961. évi Btk. a Csemegi-kódex, a Kihágási törvény és az azokat módosító rendelkezések megoldásait átvéve szabályozta a becsület, a jó hírnév, a magánlakás és a titok védelmét. Fenntartotta azt is, hogy a hatósági ügyben eljáró hivatalnokokat érintő becsületcsorbító kijelentéseket külön tényállásban szabályozta. Az 1961. évi Btk. a rágalmozás és becsületsértés alaptényállásához képest szigorúbban rendelte büntetni azt, aki a hatóságra vagy hivatalos személyre becsületet csorbító, bizalmat csökkentő tényállítást vagy becsületcsorbító kifejezést tett. A hatóság vagy hivatalos személy⁶⁰ megsértése tényállásának minősített esete volt, ha a jogsértést sajtó útján követték el. E tényállás vonatkozásában a valóság bizonyítását csak tényállítások esetén tette a törvény lehetővé, további megszorításként azt határozta meg a jogalkotó, hogy az csak akkor rendelhető el, ha a sérelmezett kifejezés használatát közérdek vagy bárkinek jogos érdeke tette indokoltá.⁶¹

2.5.2. A reformok megjelenése a szabályozásban

Az 1972. évi I. törvény módosította az Alkotmány állampolgári jogokra vonatkozó fejezetét, az emberi jogok tiszteletét hangsúlyozta, valamint bővítette a szabályozási kört. Ezt követően az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdették az 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát is. Az, hogy alkotmányos szinten az emberi jogok tiszteletben tartása hangsúlyosabbá vált, a joggyakorlattól érkező nyomással kiegészülve szükségessé tette a polgári jogi szabályozás megújítását is. Ezt a feladatot a régi Ptk.-t módosító 1977. évi IV. törvénnyel végezte el

---

⁵⁹ PETRIK 25.

⁶⁰ Az 1961. évi Btk. 114. § szerint hivatalos személy: az államhatalmi szerv tagja, a bíró, az ügyész, a társadalmi bíróság tagja; az államhatalmi vagy államigazgatási szervnél, bíróságnál, ügyészségnél szolgálatot teljesítő személy, akinek tevékenysége az alkalmazó szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik; a fegyveres erőknél, társadalmi szervezetnél, gazdasági vagy más szerveknél államigazgatási feladatot ellátó személy, továbbá a munkásőr és az önkéntes rendőr

⁶¹ 1961. évi Btk. 158. §

a jogalkotó. A régi Ptk.-t módosító 1977. évi novella érdeme, hogy a nem vagyoni kártérítést visszahelyezte a személyiségi jog védelmének eszköztárába. A vagyoni kártérítéshez képest azonban e jogintézménnyel a jogalkotó csak a jelentősebb hátrányt okozó jogsértésekkel okozott nem vagyoni károk megtérítését kívánta biztosítani. A törvény ezért kizárólag a károsult társadalmi életben való részvételét, vagy az életét tartósan vagy súlyosan megnehezítő jogsértésekkel - jogi személy esetén a gazdasági forgalomban való részvételben jelentkező hátránnyal - szembeni kárpótlásként biztosította a nem vagyoni kártérítést. Részletesebben rendelkezett az egyes személyiségi jogokról, azokat a jogi személyekre is kiterjesztette, valamint a sajtó-helyreigazítás anyagi jogi szabályait is átemelte a régi Ptk.-ba.⁶²

A nem vagyoni kár kapcsán a Legfelsőbb Bíróság 1981-ben elfogadta a 16. számú Irányelvet, amelyben a testi sértés és egészségsértés esetére járó nem vagyoni kár megítélésének szempontjait határozta meg. Ennek hatására azonban a bíróságok más személyiségi jogsértés kapcsán nem alkalmazták a nem vagyoni kártérítést mint szankciót. A Legfelsőbb Bíróság a jogintézmény fejlesztésének elősegítése érdekében a 21. számú Irányelvvel hatályon kívül helyezte saját korábbi iránymutatását.

A büntetőjog területén az 1978. évi IV. törvény (régii Btk.) hatályba lépése nem hozott változást a személyiségi jogot védő tényállások körében, valamint fenntartotta a hivatalos személyek, hatóság megsértése külön törvényi szabályozását is.

A sajtóhelyreigazításhoz a Legfelsőbb Bíróság 1984-ben iránymutatásokat fogalmazott meg az alsóbb fokú bíróságok számára. A PK 12., 13., 14. és 15. számú állásfoglalások mind a mai napig irányadóak a gyakorlat számára, azt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) hatálya alatt is alkalmazni rendelte a Kúria az 1/2017. polgári jogegységi határozatával.

A PK. 12. számú állásfoglalásban foglaltakat a gyakorlat a személyiségi jogi ügyekben is irányadónak tekinti. Az állásfoglalás leszögezi, hogy a sérelmezett közleményt a maga egészében kell vizsgálni, nem lehet egyes részeit kiragadva azokra vonatkozóan külön jogvédelmet igényelni. A sajtóhelyreigazítás a tényállítások korrigálására szolgál, az ezen kívül eső kijelentésekre vonatkozóan

---

⁶² az 1977. évi IV. törvény indokolása 28-74. § és 339-364. §

önállóan nem vehető igénybe sajtóhelyreigazítás. A közéleti témákban folytatott viták eldöntésére sem kerülhet sor a sajtóhelyreigazítási perben.

Még a rendszerváltást megelőzően, de már a meginduló demokratizálódó folyamatok előszeleként ismét törvényi keretek közé foglalták a sajtószabályokat. A sajtóról szóló 1986. évi II. törvény (1986. évi Sajtótv.) 2. §-ban a sajtó feladatának a tájékoztatáshoz való alapjog biztosítását jelölte meg, amelyhez az állami intézményeknek, a gazdaság szereplőinek segítséget kell nyújtaniuk. A törvény ezen túlmenően meghatározta a sajtó fogalma alá tartozó személyi kört, a rájuk vonatkozó felelősségi szabályokat, de az egyéb rendelkezéseket (pl. helyreigazítási szabályok, sajtóval kapcsolatos bűncselekmények) nem vette át a törvénykönyvekből.

2.5.3. A rendszerváltás hatása a személyiségi jogi szabályozásra

1989-ben a jogalkotásban is megindult a változás: az 1989. évi I. törvény még a pártállami keretek között készítette elő a reformokat, de a változások azon túlléptek, és az Alkotmányt módosító 1989. évi XXXI. törvénnyel a demokratikus jogállam alapjait fektették le.⁶³ Az 1989. évi XXXI. törvény az emberi jogokat a nemzetközi egyezmények eszmeiségéhez híven szabályozta. Az emberi méltóságot az élethez való joggal együtt sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapjogként ismerte el. A személyiségi jogok közül nevesítette a jó hírnévhez, magánlakás, a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jogot.⁶⁴

Az Alkotmány a módosított 61.§-ában a kommunikációs jogok anyajogának, a véleménynyilvánítás szabadságának a kinyilvánítása mellett a korábbi szabályozástól eltérően nem nevesítette annak korlátját, védendő értéként tüntette fel továbbá a sajtószabadságot is.

A rendszerváltást követően a személyiségi jogi jogvédelemre vonatkozó polgári és büntetőjogi joganyagban jelentős változást az Alkotmánybíróság határozatai hoztak: a régi Ptk.-val kapcsolatban a nem vagyoni kártérítés szabályai nem állták ki az alkotmányosság próbáját. A 34/1992. (VI. 1.) AB

---

⁶³ KUKORELLI István (szerk.) *Alkotmánytan I.* Budapest, Osiris, 2007, 62 - 63.

⁶⁴ Alkotmány 59. §

határozat hatályon kívül helyezte a régi Ptk. 354. §-nak a nem vagyoni kártérítés megállapításának feltételeként meghatározott rendelkezéseket. A döntés indokolása szerint az emberi méltóság az alkotmányban és a polgári jogban is a személyiségvédelem alapja. A megkülönböztetett helyzete miatt alkotmányellenes az a különbségtétel, hogy a törvény a polgári jog másik szabályozási területére, a vagyoni viszonyokra vonatkozóan a teljes kártérítés elvét írja elő a régi Ptk., míg a polgári jogi szempontból azzal azonos értékű személyi viszonyok szabályozásában a károkozás esetén csak egy önkényesen felállított mérce feletti érdeksérelemre biztosítja a törvény a károsult jogvédelmét.⁶⁵

A jogalkotó ezt követően a régi Ptk.-t akként módosította, hogy a nem vagyoni kár önálló szabályozását megszüntette, és azt a károkozás egyik jogkövetkezményeként szabályozta.⁶⁶

A régi Ptk. hatálya alatt a technikai fejlődéshez igazodó új nevesített személyiségi jogok megjelenésén túl jelentősebb módosítást a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (Smtv.) hatálybalépése jelentett. A jogalkotó ugyanis a sajtó-helyreigazítási jog anyagi jogi szabályait az Smtv.-be emelte át arra hivatkozással, hogy a jogintézmény nem kizárólag az egyén személyiségi jogai megsértése miatti szankcióként értelmezhető, hanem az a közönség hiteles tájékoztatáshoz való jogát is biztosítja, így nem tisztán magánjogi jellegű.⁶⁷ A sajtó-helyreigazítási eljárás azonban polgári peres eljárás maradt.

A régi Btk. rendelkezései közül az Alkotmánybíróság a hatóság és a hivatalos személy megsértése tényállás egészét alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatával. A témám szempontjából e döntés kiemelt jelentőségű, ezért annak bemutatására külön fejezetben kerül sor.

---

⁶⁵ 34/1992. (VI. 1.) AB határozat Indokolás III. 3. 2. és III. 4. 2.

⁶⁶ 1993. évi XCII. törvény 15. §-hoz fűzött indokolás

⁶⁷ KOLTAY András - LAPSÁNSZKY András (szerk.) *Kommentár a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, Jogtár-kommentár Smtv. 12.§-ához

A régi Btk. személyiségvédő tényállásai ezt meghaladóan a rendszerváltást követően nem változtak érdemben, új tényállásként a magántitok és a személyes adatok védelmét biztosító tényállások jelentek meg a törvény szabadság és emberi méltóság elleni bűncselekményeket szabályozó címében.

2.5.4. A személyiségi jogok az új kódexekben

A 2012. január 1. napján hatályba lépett Alaptörvény a személyiségi jogok alkotmányos szabályozásának alapjait fenntartja: az emberi méltóságot az élethez való joggal együtt a legfontosabb alapjogként kezeli, azt sérthetetlennek nyilvánítja a II. cikkében. Az Alaptörvény az Alkotmányhoz képest már a hatályba lépésekor is részletesebben rendelkezett a magánélet, magánszféra jogának védelméről, amely tovább bővült az Alaptörvény hetedik módosításával. A részleteit a hatályos rendelkezésekre vonatkozó fejezetben ismertetem. Az Alaptörvény a IX. cikkében kinyilvánítja továbbá a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát, a sajtóra vonatkozó szabályozást sarkalatos törvényre utalja.

A 2013. július 1. napjától hatályban lévő Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) a személyiségi jogokat védő szabályozásán alapjaiban nem változtatott a korábbiakhoz képest: a becsületet védő „klasszikus” tényállások, azaz a rágalmozás, a becsületsértés és kegyeletsértés mellett új törvényi tényállások biztosítják a személyiség teljeskörű védelmét. Ennek keretében a Btk. 226/A. § és 226/B. § a technikai eszközök felhasználásával megvalósított, hamis tartalmú kép- és hangfelvétel készítőjét, valamint az ilyen tartalmat nyilvánosság elé táró személyt rendeli büntetni. A jogalkotó a magánszféra büntetőjogi védelmét a magánlaksértés, magántitok és levéltitok védelme, a személyes adattal visszaélés tényállásokkal védi.

A régi Ptk.-t a 2014. március 15. napjától hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) váltotta fel. A Ptk. kodifikációja során a korábbi jogszabály megőrzésre alkalmas rendelkezéseit megtartották, és ahol rendelkezésre állt kialakult és egységes bírói gyakorlat, annak elemeit is beépítették a szabályozásba.⁶⁸

---

⁶⁸PETRIK Ferenc (szerk.) *Az új Ptk. magyarázata* I. kötet, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2013, 35.

A Ptk. a személyiségi jogok szabályozását generálklauzulával vezeti be, amely szövegezésében a Mtj. -hoz való visszatérést jelent, a személyiségi jognak az általános jellegű meghatározása lehetővé teszi a személyiségi jogok körének folyamatos bővülését, és védelmet nyújt az olyan jogsértések ellen is, amely a nevesített személyiségi jogok egyikébe sem sorolható be.⁶⁹

A Ptk. Második Könyve a természetes személyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, ezért a személyiségi jog kiindulópontjának az emberi lét értékének hordozóját, az emberi méltóságot tekinti, és ebből eredezteti valamennyi személyiségi jogot.⁷⁰A szabályozás jellege nem jelenti azonban azt, hogy csak a természetes személyek személyiségi jogát ismerné el a törvény: a Ptk 3:1. § (3) bekezdése megfelelően alkalmazni rendeli a jogi személyekre is jelen szabályokat.

A Ptk. rendszerében is objektív és szubjektív szankciók vehetők igénybe a személyiségi jogi jogsértéssel szemben. A felrúhatóságtól független jogkövetkezmények körét a régi Ptk. -hoz képest egy új elemmel bővíti a törvény: a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés e) pontja alapján a károsult kérheti, hogy a károkozó a jogsértéssel elért vagyoni előny engedje át a részére.

A Ptk. egyik legjelentősebb újításának minősül, hogy a törvény elhagyja, a nem vagyoni kártérítés intézményét, és a személyiséget sértő cselekmények szankciójaként a sérelemdíjat alkalmazza. A sérelemdíj már nem a kártérítés esetén járó vagyoni kár megtérítése mellett szerepel, hanem azt a kártérítés melletti, önálló jogkövetkezményként határozza meg. A Ptk. ezzel feloldotta azt a korábbi ellentmondást, amivel a nem vagyoni kártérítés pénzbeli meghatározása során szembesültek a bíróságok. A nem vagyoni kár kapcsán az egyik álláspont képviselői a külvilágban megjelenő hátrányt és annak károsult általi bizonyítását követelte meg, emellett volt olyan gyakorlat is, ami köztudomásúnak tekintette a nem vagyoni károsodás mértékét, és a bizonyítását nem várta el. Ez a bizonytalanság onnan eredt, hogy a vagyoni viszonyokra modellezett kártérítési jogtól idegen az, hogy a kár pontosan nem mérhető, pénzben nem határozható meg. A Ptk. ezt tehát úgy küszöbölt ki, hogy a sérelemdíj megállapításához szükséges hátrány mint tényállási elem maga a személyiségi jogsértés, így ezen kívül további hátrány bizonyítására nincs szükség a károsult részéről. A károkozó

---

⁶⁹ JOBBÁGYI i.m. 126.

⁷⁰ PETRIK (2013) i.m. 148.

személyének, a kimentés feltételeinek meghatározásában viszont már visszautal a kártérítés szabályaira.⁷¹

A közéleti szereplőkre vonatkozó rendelkezéseket az alkotmánybíróági döntéseket bemutató, valamint a jelenlegi szabályozásról szóló, későbbi fejezetekben ismertetem.

3. A közszereplői minőség és a közügyek fogalma

3.1. A közszereplők, közhatalmat gyakorló személyek fogalmának kialakulása, a New York Times- szabály

A történeti bemutatásból is láthattuk, hogy a közszereplői minőség meghatározása hosszú időn keresztül nem jelent meg a tételes jogban, ennek ellenére a speciális személyi kört érintő szabályozás kezdetektől fogva a személyiségi jogvédelem része volt. A jogfejlődés során az állam életét irányító, a köz érdekében eljáró személyek fokozott védelmét tartották indokoltnak, különösen az uralkodó személyének sérthetetlenségét, cselekedeteinek megkérdőjelezhetetlenségét tekintették védendő érdekeknek. A változás igénye csak a népfelség elvének megjelenésével jelent meg: a polgárosodás, a parlamentarizmus kialakulásával a közéleti kérdések megvitatása - mint azt láthattuk a reformkori politikusaink kapcsán is - csak úgy volt lehetséges, ha a nép képviselőit ellátó személyek szabad szóláshoz való joga biztosított. A népképviselői demokrácia hatékony működésének kulcsa a választás szabadsága, a választás gyakorlásához pedig információra van szüksége a választópolgárnak. Emiatt a XIX-XX. századra az egyik legfontosabb politikai joggá a tájékozódáshoz, tájékoztatáshoz való jog vált, amelybe beletartozik az állam szervei, a hatalom gyakorlóinak működésének megismerése is, valamint a működésükről, munkájukról való vélemény nyilvánításának lehetősége. Az információ széles körben történő terjesztésének leghatékonyabb eszköze és a társadalmi viták lebonyolításának platformja a sajtó, ezért az állampolgárok megfelelő és széleskörű tájékozódásához elengedhetetlen a sajtó szabad működésének garantálása. Ezen jogok mindegyike a véleménynyilvánítás alapjogából

---

⁷¹VÉKÁS Lajos - GÁRDOS Péter (szerk.) *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer, 2015, Jogtár-kommentár a Ptk. 2:52.§-hoz 1., 2. pont

erednek, amely ezen egyéni és kollektív jogok hordozójaként a demokratikus berendezkedés alappilléreinek tekinthető. ⁷²

A hatalom gyakorlóinak és az állam működésének megismerése, valamint mindezekről párbeszéd, vita folytatása nem lehetséges akkor, ha a közéleti kérdések megtárgyalása során a kritikát megfogalmazókat, vagy a sérelmes tényeket közzétevőket felelősségre vonják, különösen akkor, ha az állam nagyobb büntetéssel sújtja ezen cselekményeket, mint a magánszemélyek egymás közötti jogsértéseit.

A közéleti szereplőkre, a közügyek vitatására vonatkozó jelenlegi szabályozás alapja az Amerikai Egyesült Államokban jelent meg. Az I. Alkotmánykiegészítés az alkotmányos alapjogok sorába emelte a szólás- és sajtószabadságot, amit ugyan nem tekintettek korlátozhatatlannak, de az csak kevés joggal szemben szorulhat háttérbe. ⁷³

A korlátozás mércéjét először a büntetőjogi fellépés szükségességét elérő kijelentések kapcsán vizsgálták: a Schenk v United States-ügyben [249.US 47/1919] megfogalmazott elv szerint a „nyilvánvaló és közvetlen károkozás veszélyét” előidéző megnyilvánulások korlátozhatóak jogszerűen.

⁷⁴

A közéleti viták során a jogszerűnek tekinthető megnyilvánulások modern kori mércéjét az 1964-ben meghozott New York Times v. Sullivan döntésben határozta meg az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága. A döntés alapjául szolgáló eset az egyenjogúságért folytatott mozgalmak idején történt, amikor a déli államokban zajló diáktüntetések és az arra adott rendőrségi és egyetemi lépésekről jelent meg egy hirdetés a New York Times-ban. A szöveg a tüntetők melletti kiállást fogalmazott meg, beszámolt a rendőrségi túlkapasokról és az egyetem által végrehajtott retorzióktól. A hirdetést számos tekintélyes személy támogatólag aláírta. A közlemény kapcsán a tüntetés városának rendőrfőnöke indított pert a sajtóorgánummal szemben. Az elsőfokon eljáró bíróság megállapította a

---

⁷² MOLNÁR Péter: *Gondolatbátorság*, Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 2002, 26.

⁷³ Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportjának véleménye - A választási és népszavazási eljárásokkal kapcsolatos jogorvoslat 4. melléklete <https://kuria-birosag.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglalo>

⁷⁴ KOLTAY András: A nagy magyar gyűlöletbeszéd-vita: a „gyűlöletre uszítás” alkotmányos mércéjének azonosítása felé, *Állam- és Jogtudomány*, 2013/1-2. szám, 93.

sajtószerv részéről a rágalmazást, figyelemmel arra, hogy a közzétett közlemény nem teljesen valóságosan tartalmazta az események leírását. Mivel a kiadó nem tudta bizonyítani az általa megjelentetett állítások valóságát, 450.000 dollár kártérítés megfizetésére kötelezte. A másodfokon eljárt bíróság a döntést jóváhagyta. Az alperes az I. Alkotmánykiegészítés megsértése miatt fordult a Legfelsőbb Bírósághoz. A Legfelsőbb Bíróság a korszakos jelentőségű döntésében a sajtószabadság és a személyiségi jogvédelem ütközése esetén, ha az egy közéleti vita kapcsán merül fel, a szólásszabadság elsődlegessége mellett foglalt állást. A média ugyanis a közéleti folyamatokban *public watchdog* szerepet tölt be, így ha a média minden egyes cikkben ugyanúgy tartozna felelősséggel az abban megjelent állítások teljeskörű valóságáért, mint egy magánszemély, akkor a sajtó működése ellehetetlenülne. Az ilyen mértékű felelősség a sajtó esetében öncenzúrához vezetne, ha ugyanis a legkisebb részlet valótlanága esetén is kártérítési felelősséggel tartozna, óvatosságból a valós adatokat, tényeket sem tennék közzé óvatosságból. Ez az öncenzúra pedig egyértelműen nagyobb kárt okozna általánosságban az egész társadalom, valamint a demokratikus berendezkedés számára, mint az esetenként pontatlan információ közzétételével az egyénnek okozott jogsértés. Ennek kiküszöbölésére a Legfelsőbb Bíróság megfordította a bizonyítási terhet: a közhivatalnok a rá vonatkozó valótlan és becsületsértő állítás miatt akkor igényelhet kártérítést, „ha bizonyítja, hogy az állítását rosszindulattal tették”. Ez a feltétel szándékos elkövetés vagy súlyos felelőtlenység mellett valósulhat meg. A jelen ügyben a Legfelsőbb Bíróság nem tekintette a sajtó által közzétett téves információkat olyannak, aminek a pontos ellenőrzésének elmaradása súlyos gondatlanságnak minősülne, figyelemmel arra is, hogy az aláíró személyeket az újság joggal gondolta a hitelesség biztosítékának.⁷⁵ A döntés értelmében a közhivatal viselői a tisztségükre vonatkozó állításokkal szemben, még ha azok sértőek is voltak, korlátozottan vehették igénybe mind a büntetőjogi, mind a polgári jogi személyiségvédelmi eszközöket.

3.2. A közszereplők személyiségi jogai korlátozásának alkotmányos alapjai

---

⁷⁵ MOLNÁR i.m. 45-47., KOLTAY - NYAKAS i.m. 318-319. KROKOVAY Zsolt: *Mediaetika*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2004, IV. 7. cím, <https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/mediaetika-mediaetika/ch07s02.html>, HANÁK András: A precedenstan az Amerikai Egyesült Államokban, *JeMa*, 2012/2. szám, 79 -80.

3.2.1. A releváns nemzetközi jogi dokumentumok

Az ENSZ Alapokmányában a szervezet egyik alapelveként határozta meg az emberi élet védelme mellett az emberi személyiség méltóságának elismerését. A szintén az ENSZ égisze alatt elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 1. cikkében deklarálja, hogy minden embernek egyenlő méltósága van, míg a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya preambulumban rámutat, hogy az ott felsorolt jogok az emberi méltóságból erednek.

Az emberi méltóság jelentőségének elismerésén túl a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 17. cikke tartalmaz a személyiségi jogok szempontjából releváns rendelkezéseket, eszerint „senkit sem lehet alávetni a magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig a becsülete és jó hírneve elleni jogtalan támadásnak. Ilyen beavatkozás vagy támadás ellen mindenkinek joga van a törvény védelmére.”

Az ENSZ mindkét alapjogi dokumentuma tartalmazza a véleménynyilvánítás szabadságát, de a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 19. cikke rendelkezik arról is, hogy e jog nem abszolút érvényű. A korlátozásnak azonban törvényen kell alapulnia, és csak meghatározott okból, köztük más jó hírnevének a védelme miatt szorulhat háttérbe.

Európában az Európa Tanács által elfogadott, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (Egyezmény) 8 cikke a magánszféra, a magánlakás és magántitok tiszteletben tartását deklarálja, míg a 10. cikke szól a véleménynyilvánítás szabadságáról. A 10. cikkben, hasonlóan a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya rendelkezéseihez, meghatározzák a kommunikációs alapjog korlátozásának törvényes kereteit.

Az Egyezményben foglaltak biztosítása céljából létrehozták az Emberi Jogok Európai Bíróságát (EJEB), amelynek joggyakorlatát a témám szempontjából külön címben mutatom be.

Az Európa Tanács mellett az Európai Unió is elkötelezett az emberi jogok tiszteletben tartása mellett. Az Európai Unióról szóló szerződés 2009. december 1. napjától hatályos 2. cikke rögzíti, hogy az Európai Unió alapja egyebek mellett az emberi méltóság és szabadság, valamint az emberi jogok

tisztelete és elismerése. A tagállamok az alapvető emberi jogokról külön okiratban is rendelkeztek: az Alapjogi Chartában egyebek mellett kinyilvánították, hogy az uniós intézmények, szervek, valamint a tagállamok az uniós jog végrehajtása során tiszteletben tartják és védik az emberi méltóságot, az egyén magán- és családi életét, a személyes adatait, valamint biztosítják a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságát, amelynek megvalósításához elengedhetetlennek tekintik a tömegtájékoztatás pluralizmusának és szabadságának a biztosítását.⁷⁶ Az Európai Unió az emberi jogok védelmének feladatát elsődlegesen a tagállamok bíróságai, illetve az EJEB hatáskörében hagyja, de az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkében foglalt rendelkezéssel lehetővé vált, hogy a szerződésekkel azonos kötőerővel rendelkező Alapjogi Chartában foglalt megsértését is vizsgálja az Európai Unió Bírósága.⁷⁷

3.2.2. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye a nyilatkozatban foglalt tagállami kötelezettségek ellenőrzése érdekében létrehozta az Emberi Jogok Európai Bíróságát (ezen alcím vonatkozásában: Bíróság). Az Egyezmény biztosítja a részes tagállamok jogsértése miatti igényérvényesítést, de az eljárás megindításának feltétele, hogy a kérelmező előzetesen a nemzeti jog valamennyi rendes jogorvoslati fórumát igénybe vegye. A Bíróság számos alkalommal vizsgálta az Egyezmény 8. és 10. cikkének egymáshoz való viszonyát, a közéleti szerepléssel kapcsolatos ügyekben is. A Bíróság joggyakorlata nagy hatással volt és van a nemzeti jogalkotásra és jogalkalmazásra egyaránt, ezért indokolt a témám kapcsán a joggyakorlatának bemutatása. A bemutatott ítéletekhez a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság honlapján közzétett, Kóczyán Sándor: Az Emberi Jogok Európai Bíróságának véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos ítéletei 2016. június 30-i lezárású jogeset-összefoglaló gyűjteményét (Gyűjtemény) használtam fel. A jogesetek kiválasztásánál a legnagyobb hatású döntések mellett arra törekedtem, hogy a legfrissebb gyakorlatot mutassam be.

A Bíróság a *Lingens v. Austria* ügyben kimondta, hogy a sajtószabadság az egyén és a közösségek tájékozódáshoz és tájékoztatáshoz való alapjogának egyik biztosítója. A sajtó a közélet eseményeiről

---

⁷⁶ Európai Unió Alapjogi Chartája 1., 7., 8. és 11. cikk

⁷⁷ curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hu/#jurisprudences

való információ- és eszmecsere közvetítője, amihez nem csupán az objektív, hanem a felfokozottabb, akár sértő tartalmú közléseket is meg kell jelenítenie. A politikusok esetében figyelembe kell venni, hogy önként, tudatosan léptek erre a pályára, így kötelességük nagyobb mértékben túrni a közéleti diskurzus keretein belül a rájuk vonatkozó szélsőségesebb, de még a politikai vitához kapcsolódó megfogalmazásokat is. ⁷⁸

A Bíróság a Goodwin v. United Kingdom határozatban fogalmazta meg, hogy a sajtó, a média védelme a „társadalmi örkutya” szerepe miatt szükséges, hiszen a jogállamban az állam intézkedéseiről, a közügyek folyamatáról a polgárok a média útján tájékozódhatnak, így a sajtóban megjelent közlések miatti szigorú felelősségrevonás végső soron a demokratikus berendezkedést rombolja. ⁷⁹

Az Obeschlick v. Austria ügyben a Bíróság elmarasztalta a tagállamot a 10. cikk megsértése miatt arra hivatkozással, hogy a bíróság olyan kijelentés bizonyítását várta el a kérelmezőtől, amely valójában véleménynek minősült. A Bíróság rámutatott, hogy véleményre nem lehetett volna bizonyítást elrendelni, és a vélemény bizonyíthatatlansága miatt a jogsértést megállapítani. A Bíróság ismételt hangsúlyozta, hogy a szólásszabadság biztosítja többek között a politikusok politikai nézeteinek, programjaiknak a széles körű ismertetését is, az arról való tájékoztatással pedig együtt jár az is, hogy a politikai állásfoglalásról véleményt nyilvánítanak, arról párbeszédet kezdeményeznek. A Bíróság jelen ügyben a sérelmezett kijelentés előzményét is vizsgálta, amelyről megállapította, hogy a politikus korábban maga is provokatív kijelentéseket tett, így a politikusoktól elvárható magasabb túréshatáron túl emiatt is számíthatnia kellett arra, hogy a nyilatkozata felháborodást fog kelteni, és arra szélsőséges reakciók is fognak érkezni. ⁸⁰

A Faruk Temel v. Turkey ügyben a kormányt érintő bírálatok kapcsán azt mondta ki a Bíróság, hogy esetükben a politikusoknál is magasabb a kritikákkal szembeni túrés küszöb, emiatt az ellenzéki politikussal szemben egy aktuális közérdekű téma kapcsán elmondott, a kormány katonai

---

⁷⁸ no. 9815/82., Series A no. 103., 1986. július 8-i ítélet, Gyűjtemény I. 10-11.

⁷⁹ no. 17488/90., Reports 1996-II, 1996. március 27-i ítélet Gyűjtemény II. 23-24.

⁸⁰ no. 11662/85., Series A no. 204., 1991. május 23-i ítélet Gyűjtemény I. 11-13.

intézkedésével szembeni tiltakozást kifejező beszéd miatt nem volt helye tagállami fellépésnek, ezzel az állam megsértette az Egyezmény 10. cikkét.⁸¹

A Bíróság a Polanco Torres and Movilla Polanco v. Spain döntésben egy közhatalmat gyakorló tisztségviselő hozzátartozóira vonatkozó cikk kapcsán vizsgálta a 8. cikk megsértését. A nemzeti bíróság a jogerős határozatában arra a következtetésre jutott, hogy az újságíró nem sértette meg a kérelmezők személyiségi jogait annak állításával, hogy a cégükkel visszaélésekben vettek részt. A Bíróság megalapozottnak találta a nemzeti bíróság jogerős döntését, figyelemmel arra, hogy jelen esetben megállapítható volt, hogy az újságíró a kérelmezők által sérelmezett állítást konkrét adatokra alapította, a beszerzett adatokat egy hozzáértő szakértővel ellenőriztette, valamint magát a kérelmezőket is megkereste a cikk közzétételét megelőzően annak érdekében, hogy a saját álláspontjukat előadhassák. Ezzel az újságíró eleget tett a tőle elvárható szakmai követelményeknek, az eljárása jóhiszemű volt. Fontos megállapítás az is, hogy közszereplő esetén is a hírnév, a becsület a magánszféra része.⁸²

A Bíróság gyakorlatában az igazságszolgáltatásban dolgozó hivatalos személyek esetén is magasabban húzódik a személyiségi jogsértés határa, azonban az nem éri el a politikusoktól vagy kormányzati szervektől elvárható tűrési kötelezettséget. E különbségtétel oka, hogy esetükben egy önálló hatalmi ággal szembeni közbizalmat rombolhatja a sérelmes kijelentés, valamint, hogy a bírácnak tisztségüknel fogva általában nincs arra lehetőségük, hogy a saját álláspontjukat kifejtsék a nyilvánosság előtt.⁸³

A Petrina v. Romania ítéletben amiatt marasztalta el a tagállamot a Bíróság, mert az nem találta megállapíthatónak a személyiségi jogsértést a politikusra vonatkozó azon állítás esetén, miszerint a politikus a kommunista diktatúrában együttműködött a titkosszolgálatral. A Bíróság a döntését azzal indokolta, hogy ezen állítás megengedhetőségéhez szükséges lett volna az azt alátámasztó bizonyíték bemutatása. Bizonyíték hiányában ugyanis még egy politikussal szemben sem élvezhet védelmet a

---

⁸¹ no. 16853/05., 2011. február 1-jei ítélet, Gyűjtemény I. 421-423.

⁸² no. 34147/06., 2010. szeptember 21-i ítélet, Gyűjtemény I. 324-327.

⁸³Prager and Oberschlick v. Austria, no. 15974/90., Series A no.313.,1995. április 26-i ítélet,Gyűjtemény I. 121-123.

fenti tartalmú, jelentős érdeksérelmet jelentő állítás, így a 8. cikk megsértését megállapította a Bíróság.⁸⁴

A Makarenko v. Russia ügyben arra emlékeztetett a Bíróság, hogy a tényállítás és az értékítélet megítélése között különbség van: a tényállítás miatti felelősség elhárításához nem csak az szükséges, hogy az állítás közéleti vitához kapcsolódjon, hanem további követelmény, hogy az ténybelileg megalapozott legyen. Ez alapján nem tekintette Egyezménybe ütközőnek a nemzeti bíróság azon cselekményét, amellyel az eljárása során az állítás alátámasztására hívta fel az eljárás alá vont felet.⁸⁵

A Bíróság értelmezésében a véleménynyilvánítást a lehető legszélesebb körben kell biztosítani a társadalmi, közéleti, politikai diskurzusok szabad vitatása érdekében. Ha a közszereplő munkájára vonatkozik a megjegyzés, vagy megállapítható, hogy a sérelmezett kifejezés alapjául szolgáló kérdésben élénk társadalmi vita folyik, nem történhet meg a személyiségi jogsértés megállapítása.⁸⁶ Így különösen nem tarthat igényt a védelemre az a politikus, aki a sérelmezett kijelentés előzményeként maga is provokatívan nyilvánult meg egy széles tömegeket foglalkoztató kérdésben a nyilvánosság előtt.⁸⁷

A Bíróság álláspontja szerint a politikai vita hevében tett, személyeskedést is tartalmazó bírálat esetében is sor kerülhet a felelősség alóli mentesülésre, ezt ugyanis a politikai vitákkal együtt járó kockázatnak tekintik. Amennyiben ugyanis a nyílt párbeszéd keretében, az indulatok magas fokán elhangzó kifejezéseket is mérlegelés nélkül jogsértőnek minősíthetnék a tagállamok, az dermedtő hatással lenne a véleményszabadságra.⁸⁸

Akkor nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadsága alapjog alá egy értékítélet, ha az kizárólag személyeskedést tartalmaz, nincs mögötte a közérdek megvitatásának valódi igénye mint védendő

---

⁸⁴ no. 78060/01., 2008. október 14-i ítélet Gyűjtemény I. 316-217.

⁸⁵ no. 5962/03., 2009. december 22-i ítélet Gyűjtemény I. 310-312.

⁸⁶ Vellutini and Michel v. France, no. 32820/09., 2011. október 6-i ítélet Gyűjtemény I. 46-47.

⁸⁷ Mladina d.d. Ljubljana v. Slovenia, no. 20981/10., 2014. április 17-i ítélet Gyűjtemény I. 51-52.

⁸⁸ Renaud v. France, no. 13290/07., 2010. február 25-i ítélet Gyűjtemény I. 45-46.

érdek. ⁸⁹ Ennek megfelelően az emberi méltóságot meggyalázó kifejezés nem élvezi a 10. cikk védelmét, ilyen kijelentésnek minősítette a Bíróság egy abortusz-ellenes röpirat kapcsán tett azon megnyilvánulást, amelyben a holokauszthoz hasonlították az abortuszt végrehajtó orvos tevékenységét. ⁹⁰

Az értékítélet, a bírálat, a vélemény esetében is irányadó, hogy ha azok ténybeli alappal rendelkeznek, nem gyakorolható korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadsága, vizsgálni kell, hogy kellő alapja volt-e a tényből levont értékítéletnek. ⁹¹

A Bíróság abban az esetben, ha a sérelmezett nyilatkozatot egy politikus teszi, figyelemmel van arra is, hogy a politikus a választóit képviseli, ilyenkor a véleménynyilvánítás szabadsága különös védelmet élvez. ⁹²

A politikusok egymás közötti nyílt politikai vitájuk természetes velejárója az egymással szembeni kritika megfogalmazása, de ha az nem függ össze a közéleti kérdés megtárgyalásával, elfogadható lehet polgári jogi szankció kiszabása. A köztársasági elnökkel kapcsolatos személyeskedő megjegyzésekkel kapcsolatban azonban annak nincs helye, hogy a bírói gyakorlatban alkalmazott összegeket jóval meghaladó kártérítésre kötelezze a bíróság a másik politikust. ⁹³

A Bíróság a magánélet védelme és a sajtószabadság ütközése kapcsán az alábbi mérlegelést várja el a tagállami bíróságoktól: a kijelentés közérdekű vitához kapcsolódik-e, az érintett személy ismert-e, van-e előzménye a kijelentésnek vele kapcsolatban, a közzétett információhoz milyen módon jutott hozzá a sajtó, van-e forrás, és az megbízható-e. Amennyiben jogsértés látszik megállapíthatónak, mérlegelnie kell a nemzeti bíróságnak, hogy milyen szankciót rendel alkalmazni a nemzeti jogszabály.

⁹⁴ Ez alapján a Bíróság nem állapította meg a tagállam marasztaló ítéletének Egyezménybe ütközését amiatt, mert a nemzeti bíróság a titokban, a cég volt kollégájának segítségével készített felvételen

---

⁸⁹ Tuşalp v. Turkey, nos. 32131/08., 41617/08., 2012. február 21-i ítélet Gyűjtemény 72-73. és Barfod v. Denmark, no. 11508/85., Series A no. 149., 1989. február 22-i ítélet Gyűjtemény I. 119-120.

⁹⁰ Hoffer and Annen v. Germany, nos. 397/07., 2322/07., 2011. január 13-i ítélet, Gyűjtemény I. 108.

⁹¹ Schwabe v. Austria, no. 13704/88., Series A no. 242-B., 1992. augusztus 28-i ítélet, Gyűjtemény I. 13-14.

⁹² Otegi Mondragon v. Spain, no. 2034/07., 2011. március 15-i ítélet 69-70.

⁹³ Pakdemirli v. Turkey, no. 35839/97., 2005. február 22-i ítélet 65-66.

⁹⁴ Axel Springer AG v. Germany, no. 39954/08., 2012. február 7-i ítélet, Gyűjtemény I. 459-460.

alapuló cikk miatt megállapította a sajtó felelősségét. A Bíróság egyetértett a nemzeti jogalkalmazóval, hogy a jogsértő módon megszerzett információn alapuló tényállítás nem kaphat törvényi védelmet.⁹⁵ Ugyanígy helye volt a felelősség megállapításának azzal az újságíróval szemben is, aki az ügyészre és volt házastársára vonatkozó, bűncselekmény elkövetésével vádolást tartalmazó cikket tett közzé anélkül, hogy arra vonatkozóan az elvárható szakmai ellenőrzést előzetesen elvégezte volna.⁹⁶

Amennyiben viszont a fenti mérlegelési szempontok hiányoznak, a Bíróság jogosan állapítja meg, hogy az ítélettel a részes állam megsértette a 10. cikket. Ez történt abban az esetben is, amikor a rendelkezésre álló adatokból kitűnt, hogy az újságíró előzetes kutatómunka, valamint az érintettek megkeresése után tette közzé a sérelmesnek tartott állításait, a tagállam ezek figyelmen kívül hagyásával állapította meg, hogy az újságíró személyiségi jogsértést követett el.⁹⁷

A Bíróság nem állapította meg az Egyezmény 10. cikkének megsértését, amelyben a nemzeti bíróság elmarasztalta a sajtóorgánumot, mert egy büntetőeljárás kivizsgálásáról szóló beszámoló kapcsán az eredeti ügyben eljáró nyomozási bíró fényképét és az ügy időszakában folytatott levelezését is nyilvánosságra hozták. A döntés kapcsán figyelembe vették, hogy a vizsgálati meghallgatást bárki számára hozzáférhető tették az eljáró hatóságok, így nem találta megalapozottnak a kiadó azon hivatkozását, hogy a közvélemény csak az ő eljárása alapján ismerhette meg az ügy részleteit. A Bíróság szerint helyesen állapította meg a nemzeti szerv a bíró magánélethez való jogának megsértését, figyelemmel arra, hogy a közzététel kapcsán a hetilap egy magánügynek minősülő levélváltást is a nyilvánosság elé tárt, amelyre még a bírók esetén sem terjed ki a tūrés kötelezettség.

98

A magánélet, az otthon tiszteletben tartásához való jog közszereplők esetén is védelmet élvez, az olyan információ nyilvánosságra hozása, amely mögött nem ismerhető fel közérdek, csak a pusztán kíváncsiság, nem esik a 10. cikk védelme alá. Az ügyben érintett színésznő lakcímének közzétételét

---

⁹⁵ Tierbefreier E.V. v. Germany, no. 45192/09., 2014. január 16-i ítélet Gyűjtemény I. 113-114.

⁹⁶ Błaja News Sp. z o.o. v. Poland, no. 59545/10., 2013. november 26-i ítélet, Gyűjtemény I. 149-150.

⁹⁷ Marian Maciejewski v. Poland, no. 34447/05., 2015. január 13-i ítélet Gyűjtemény I. 154-156.

⁹⁸ Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium, no. 64772/01., 2006. november 9-i ítélet Gyűjtemény I. 445-446.

a Bíróság jogsértőnek találta, ezért a nemzeti bíróság mulasztását megállapította akkor, amikor ebben a kérdésben a sajtószerv védelme mellett foglalt állást.⁹⁹

A Bíróság gyakorlatában kialakult az az álláspont, hogy nem csupán a közszereplői minőséghez kötődik a személyiségi jogsértő kifejezésekkel szembeni magasabb tolerancia, hanem az adott közéleti téma fontossága, nyilvános megvitatása is indokolhatja azt, hogy a témával közvetlenül érintettek - noha személyüknél, foglalkozásuknál fogva erre nem lennének kötelesek - esetében a személyükre vonatkozó állításokkal, értékítéletekkel szemben nagyobb tűréshatár az indokolt.¹⁰⁰

A Bíróság a három *von Hannover v. Germany*¹⁰¹ ítéletben a képmásvédelem és a közügyek megtárgyalását biztosító sajtószabadság viszonyát értelmezte. Az első ítéletben a Bíróság akként foglalt állást, hogy a nem önként vállalt, hanem a családja, a származása - az érintett a királyi család tagja - folytán a közérdeklődés középpontjába kerülő személynek bizonyos fokú személyiségi jogkorlátozást tűrnie kell. Nem esik azonban ebbe a körbe az érintett magánjellegű tevékenységéről készült fotók közzététele, mert azt pusztán kíváncsiság kielégítése indokolta, nem állt mögötte társadalmi vagy politikai indok. A második és harmadik döntéseiben azonban már a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét tartotta indokoltnak a Bíróság a magánélet jogával szemben, ezekben az esetben ugyanis a közzétett fotók egy-egy társadalmi vitához kapcsolódtak.

A Bíróság gyakorlatában nem csupán a politikai ügygel összefüggő eset élvez nagyobb védelmet a véleménynyilvánítás joga a személyiség védelméhez képest, hanem az felmerülhet sportolót vagy művészt érintő sajtóközlemény esetében is. Esetükben a közvéleményre gyakorolt jelentős hatással magyarázható a fokozott tűrés kötelezettség. A Bíróság nem találta befogadhatónak a kérelmező magánélet megsértésére vonatkozó kérelmét abban az esetben, amikor televíziós személyiség házasságkötéséről a kérése ellenére tudósítottak, valamint azokat fotókkal is illusztrálták. A nemzeti bíróságok által elvégzett mérlegelést helyesnek találta a Bíróság, azok ugyanis értékelték, hogy a műsorvezető munkájával önként lépett a nyilvánosság elé, a cikk objektíven számolt be az

---

⁹⁹ *Alkaya v. Turkey*, no. 42811/06., 2012. október 9-i ítélet, Gyűjtemény I. 461-463.

¹⁰⁰ *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway*, no. 21980/93., 1999. május 20-i ítélet Gyűjtemény I. 195-198.

¹⁰¹ no. 59320/00., 2004. június 24-i ítélet, no. 40660/08., 60641/08., 2012. február 7-i ítélet, no. 8772/10., 2013. szeptember 19-i ítélet Gyűjtemény I. 437-440., 486-488., 491-493.

eseményekről, a résztvevőkről, míg a megjelentetett kép forrása kapcsán a sajtó jóhiszeműsége nem dőlt meg a közzétett felvételek pedig objektíve nem sérelmesek a felperesre nézve.¹⁰² A Bíróság utalt arra is, hogy a gyakorlata szerint a közszereplők esetében a házasságkötésről való tájékoztatás megengedett.¹⁰³

4. A közszereplőkre, közhatalmat gyakorlóakra vonatkozó jelenlegi szabályozás kialakulásához vezető út egyes állomásai a kapcsolódó alkotmánybíróági gyakorlattal

A közszereplők és a közhivatalnokok tūrésí küszöbére, személyiségvédelmi lehetőségeikre vonatkozó nemzetközi elvek a rendszerváltást követően az Alkotmánybíróság döntései eredményeként jelentek meg és épültek be a hazai jogszabályokba és a joggyakorlatba.

A közhatalmat gyakorlókra vonatkozó jogvédelmet érintően elsőként a köztársasági elnökkel kapcsolatos fokozott büntetőjogi védelem vonatkozásában nyilvánult meg a testület a 48/1991. (IX. 26.) AB határozatban. Az Alkotmánybíróság az államfőt védő külön törvényi rendelkezések elvi alapjait a korábbi felségsértés tényállásából vezette le. A köztársasági elnök becsületét és jóhírnevét védő speciális szabályozást e határozatában nem nyilvánította alkotmányellenesnek, utalt azonban arra, hogy a jogalkotónak a jogszabály megalkotása során figyelemmel kell lennie az arányosság elvére is, a köztársasági elnök becsületét védő jogszabály ugyanis a véleménynyilvánítás szabadsága alapjogot korlátozhatja.¹⁰⁴

A szélesebb személyi körre vonatkozó iránymutatást a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban fogalmazta meg az Alkotmánybíróság. A döntés alapjául az 1978. évi Btk. módosítása szolgált: az 1993. évi XVII. törvény a hatóság vagy hivatalos személy megsértése tényállás elkövetési magatartását szűkítette, ugyanakkor a jogalkotó szükségesnek találta e bűncselekmény büntetési tételét megemelni, ezzel téve különbséget a rágalmazás és becsületsértés tényállása és a jelen bűncselekmény között.

---

¹⁰² Sihler-Jauch and Jauch v. Germany, no. 68273/10., 34194/11., 2016. május 24-i döntés Gyűjtemény I. 509-511.

¹⁰³ Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway, no. 13258/09., 2014. január 16-i ítélet Gyűjtemény I. 494-495.

¹⁰⁴ 48/1991. (XI. 26.) AB határozat C) II.

Az Alkotmánybíróság a hatóság vagy hivatalos személy megsértése törvényi tényállást alkotmányellenesnek nyilvánította, és azt megsemmisítette. Döntésében a véleménynyilvánítás szabadsága alapjogi szerepét, valamint annak jogszerű korlátait vizsgálta. A véleménynyilvánítás szabadságának egyéni és kollektív jogi vonatkozása is van, az egyén szempontjából e szabadság nem csupán a személy önkifejezését biztosítja, hanem magában foglalja az egyén tájékozódáshoz, tájékoztatáshoz való jogát is. E jogok ugyanis szükségesek ahhoz, hogy a polgárok ki tudják alakítani a véleményüket az egyes társadalmi, közéleti kérdésekről, és azt megvitathassák egymás között. Az egyes személyek véleménynyilvánítási jogának szabad gyakorlásával alakítható ki és tartható fenn a demokratikus közvélemény, amelynek léte nélkülözhetetlen az alkotmányos demokráciában, így válik e szabadság kollektív joggá.¹⁰⁵ A demokratikus államberendezkedés fenntartásában játszott kitüntetett szerepe miatt az Alkotmánybíróság az egyik legfontosabb alapjogként ismeri el a véleménynyilvánítás szabadságát, amelynek védelme érdekében az állam aktív szerepvállalására is szükség van. E jog korlátozására pedig csak a szükségesség-arányosság követelményének - azaz az alapjog csak egy másik alapjog védelme érdekében, a legszükségesebb mértékben korlátozható, és csak oly módon, hogy a háttérbe szoruló alapjog lényegi ismérve a korlátozás mellett is megmaradjon - megfelelően.¹⁰⁶ Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság és a jóhírnév védelmét olyan jogként ismeri el, amelyek miatt a véleménynyilvánítás szabadsága és annak egyes részjogosítványai, így a sajtószabadság is korlátozhatóak. Az arányosság elvének azonban csak az olyan állami szabályozás felel meg, amely a fokozatosság elvét követve a büntetőjogi fellépést csak a végső esetekben teszi lehetővé. A határozat az EJEK gyakorlatából kiindulva azt állapította meg, hogy a demokratikus államberendezkedés fenntartásához a szabad kommunikáció, a szabad sajtó elengedhetetlen, amelybe beletartozik az állami szervek, közhivatalnokok munkájának megismerése, az azokról való véleménynyilvánítás, kritika megfogalmazása is. Emiatt az Egyezmény rendelkezéseivel nem áll összhangban, ha az állam intézményeinek jóhírnevét, vagy a közhatalmat gyakorló személyek jóhírnevét vagy becsületét az állam oly módon védi, hogy a rájuk vonatkozó becsületsértő kifejezéseket a büntetőjog súlyosabban rendeli büntetni a magánszemélyek becsületét sértő cselekményekhez képest. Az Alkotmánybíróság az EJEK gyakorlata alapján megállapította, hogy a közszereplők esetén a véleményszabadság tágabb, mint a magánszemélyek esetén. A határozat a

---

¹⁰⁵ 37/1992. (VI. 10.) AB határozat II. 2. a.)

¹⁰⁶ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat II. 1.1.

közszereplők körén belül rangsort állított fel: eszerint a kormányzati, közhivatali pozíciót betöltők részéről várható el a legnagyobb tolerancia az őket érintő kritikákkal szemben, míg a politikusoktól a magánszemélyeknél nagyobb, de a közhatalmi szereplők szintjét el nem érő túréshatárt vár el a szólásszabadság biztosítása érdekében. ¹⁰⁷

Az Alkotmánybíróság e határozatában az EJEB gyakorlatának megfelelően megkülönböztette a vélemények és a tényállítások körét, és akként foglalt állást, hogy a demokratikus intézmények megszilárdítása, a hatalom gyakorlásának ellenőrizhetősége érdekében - figyelemmel a negatív történelmi tapasztalatokra is - a közügyek vitatása során a hatóságokkal, hivatalos személyekkel szemben megfogalmazott bírálatok, értékítéletek miatt a büntetőjogi fellépés nem indokolt. Az EJEB gyakorlatához igazodva a vélemények a tartalmuktól függetlenül védelemben részesülnek, ezért az Alkotmánybíróság e határozatában a túlzó, sértő értékítéletek esetén sem tekintette alkotmányosnak a büntetőjogi felelősségrevonást. A tényközlések esetében már alkotmányosan is elfogadhatónak találta a büntetőjogi fellépést, figyelemmel arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a valótlan tények közlésére. A határozat értelmében a közszereplőkre vonatkozó, becsületcsorbításra alkalmas állításokkal szemben is magasabb a túrésküszöb, mint a magánszemélyek esetén: esetükben a rágalmozás törvényi tényállása szerinti felelősségre vonás akkor lehetséges, ha az elkövető valótlan tényállítást tett, és tisztában volt az állítása valótlanságával, vagy azzal kapcsolatban az elvárható körültekintést elmulasztotta. ¹⁰⁸ Az Alkotmánybíróság ezen állásfoglalással a Sullivan-döntésben megfogalmazotthoz képest magasabb gondossági szintet határozott meg a büntetlenséghez. ¹⁰⁹

Az Alkotmánybíróság a döntésében a közszereplőnek minősülő személyek körét - a már nevesített hivatalos személyek és politikusok körén kívül - külön nem határozta meg, azt a joggyakorlatra tartozónak tekintette.

---

¹⁰⁷ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat II. 2.

¹⁰⁸ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat III.

¹⁰⁹ KOLTAY András: A közéleti szereplők hírnév- és becsületvédelmének kérdései Európában, KOLTAY András-TÖRÖK Bernát (szerk.) In: *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 43.

A döntés nyomán visszaesett a közhatalom-gyakorlók által kezdeményezett büntetőügyek száma, valamint az ott kifejtetteket a polgári bíróságok is alkalmazták a közszereplők által indított személyiségi jogsértéssel kapcsolatos perekben.

Az Alkotmánybíróság a 34/2004. (XI. 28.) AB határozatában a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltak elvek szerint vizsgálta a jóhírnév és becsület védelmét az országgyűlési képviselők véleménynyilvánítási szabadságával összefüggésben. Az akkor hatályos az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 4. §-a a választott képviselőket megillető mentelmi jog alól kivételként határozta meg a képviselő által elkövetett rágalmozás és becsületsértés miatti felelősségre vonást. Az Alkotmánybíróság figyelemmel volt az EJEK gyakorlatára, amely szerint a véleménynyilvánítás szabad gyakorlása a parlamenti képviselők esetén különös jelentőséggel bír, ugyanis e minőségükben a választópolgárok véleményét, bírálatát is közvetítik saját nézőpontjuk mellett. E fontos szerepük miatt az EJEK gyakorlata szerint csak a legsúlyosabb esetekben vehető igénybe büntetőjogi védelem a képviselő tisztsége ellátásával összefüggésben elkövetett személyiségi jogsértéssel szemben.¹¹⁰ Az Alkotmánybíróság határozata meghozatala során arra is figyelemmel volt, hogy a közügyek megvitatásának egyik legfontosabb fóruma az Országgyűlés, a törvényalkotási folyamat része az adott kérdéstről való szabad tanácskozás, vita, melyhez elengedhetetlen a képviselő szabad megnyilvánulása. A képviselőknek e pozíciójuknál fogva lehetőségük nyílik a közhatalmat gyakorlókhoz is kérdéseket intézni, feléjük a választópolgárok véleményét közvetíteni, a közérdekű témákban tájékoztatást kérni. Mindezek akkor gyakorolhatók megfelelően, ha a képviselő a képviselőtársát, a közhatalmi szervet vagy személyt, illetőleg más politikust érintő közlését szabadon, büntetőjogi felelősségre vonás nélkül teheti meg. Az Alkotmánybíróság a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban meghatározott magasabb tőrés határt tartja alkalmazandónak a közhatalom-gyakorlót vagy politikust érintő képviselői véleményekkel kapcsolatban. A valótlan tényállítások vonatkozásában e határozat tovább szűkíti a felelősség megállapításának szintjét: az országgyűlési képviselőknek egy másik képviselőre, közhatalmi szereplőre vagy politikusra tett valótlan tényállítása miatt kizárólag akkor függeszthető fel a mentelmi joga a büntetőeljárás lefolytatása érdekében, ha a képviselő a valótlan állítást szándékosan tette.¹¹¹

---

¹¹⁰34/2004. (IX. 28.) AB határozat Indokolás III.,

¹¹¹ 34/2004. (IX. 28.) AB határozat Indokolás III., V.

A közszereplők fogalmához támpontot az Alkotmánybíróság a 60/1994. (XII. 24.) AB határozata adott. A testület az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről szóló 1994. évi XXIII. törvény egyes rendelkezéseinek alkotmányosságát vizsgálta. A törvény meghatározott tisztséget betöltők esetén előírta annak ellenőrzését, hogy az adott személy a rendszerváltást megelőzően tagja volt-e a politikai rendőrségnek, titkosszolgálatnak, vagy annak működésében részt vett-e. A törvény megalkotásakor a hivatalos személyek büntetőjogi fogalmában is szereplő személyeken (pl. országgyűlési képviselők, a Kormány tagjai, bírák, ügyészek) túl feltüntette az állami egyetemek és főiskolák rektorait, dékánjait és főigazgatóit, tanszékvezetőit és ennél magasabb beosztású tisztségviselőit, az állami vagy többségi állami tulajdonban lévő gazdálkodó szervek, bankok, egyéb pénz- és biztosítóintézetek vezetőit, a Magyar Rádió, a Magyar Televízió elnökeit és a Magyar Távirati Iroda vezérigazgatóját, vezérigazgató-helyetteseit, szerkesztőit és ennél magasabb beosztású dolgozóit, valamint a megjelenésenként átlagosan 30 000 példányszámot meghaladó napi- és hetilapok szerkesztőit és ennél magasabb beosztású dolgozóit.¹¹²

Az Alkotmánybíróság e határozatában az állam működése szempontjából felelős pozíciókat betöltő személyi körön és politikai közszereplőkön kívül a politikai közvéleményre hatással lévő pozíciókat vizsgálta, abból a szempontból, hogy a tisztség betöltéséhez előírt, személyes adatra vonatkozó átvilágítás és az eredmény nyilvánosságra hozatala alkotmányosan indokolt-e a közvélemény tájékoztatása érdekében. A testület az állami tisztségviselők, politikusok mellett a politikai közvélemény formálók körébe tartozónak a politikai témákkal foglalkozó sajtószerv és egyéb médiumok vezetőit tekintette, figyelemmel arra, hogy az országos vagy jelentősebb helyi szintű közvélemény formálásában közvetítői szerepet betöltő sajtótermék vagy médiaszolgáltató az általa közvetített tartalom meghatározásával közvetlenül is képes befolyásolni a közvéleményt.¹¹³ E szempontrendszer alapján azonban alkotmányellenesnek tartotta, hogy a törvény hatálya kiterjed az egyetemek és főiskolák vezetőire, az állami gazdálkodó szervezetek vagy pénzintézetek vezetőire is, esetükben ugyanis nem találta megállapíthatónak a politikai közvéleményformáló szerepet.¹¹⁴

---

¹¹² 1994. évi XXIII. törvény 2. § (közlönyállapot 1994. IV.5.)

¹¹³ 60/1994. (XII. 24.) AB határozat Indokolás IV. 7.3.

¹¹⁴ 60/1994. (XII. 24.) AB határozat Indokolás IV. 7. 2.

A közszereplők fogalmának törvényi meghatározása sokáig hiányzott a jogrendszerünkben: a régi Ptk. 1977. évi IV. törvénnyel módosított 80. §-ának rendelkezésében jelent meg először a közszereplés fogalma. Az idézett szakasz a képmásnak és hangfelvételnek az érintett hozzájárulása nélküli nyilvánosságra hozatalát tette lehetővé abban az esetben, ha a felvétel nyilvános közszerepléssel összefüggésben keletkezett. A régi Ptk.-hoz kapcsolódó bírói gyakorlat a közszereplés megállapíthatósága kapcsán azt vizsgálta, hogy az érintett személy milyen célból jelent meg az adott eseményen, amelyen a felvétel készült. A közszereplés vizsgálatának középpontjában tehát az érintett személy által kifejtett tevékenység állt: ha a megjelenésre az adott személy közfeladatával összefüggésben,¹¹⁵ e minőségében került sor vagy az érintett kifejezetten a közszereplés,¹¹⁶ azaz valaminek a nyilvánosság felé való közvetítése szándékával lépett fel,¹¹⁷ a bíróságok a közszereplést megállapították.¹¹⁸

Egyes ágazati törvényekben megtalálhatjuk a közszereplő fogalmának meghatározását: az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény is meghatározza. A törvény 1. § 13. pontja szerint közszereplő az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény a külföldi természetes személyek vonatkozásában határozta meg a fontos közfeladatot ellátó személyek körét, valamint az ellenőrzést kiterjesztette azok közeli hozzátartozóira és azokra, akikkel közismerten közeli kapcsolatban áll.¹¹⁹ E törvények ugyan speciális szabályozási kört fognak át, azonban több esetben kiindulási alapként szolgáltak a polgári bíróságok számára is a személyiségi jogsértés elbírálása során.¹²⁰

A hazai bírói gyakorlat közszereplői fogalm meghatározása a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban nevesítetten szereplő hivatalos személyek mint közhatalmat gyakorlók, valamint a politikusok mellett

---

¹¹⁵ BH2006. 282.

¹¹⁶ Fővárosi Bíróság 47 Pf. 25 332/1997/2 (BDT1999. 4.)

¹¹⁷ GÖRÖG Márta: A személyiség védelme a becsület és a jóhírnév vonatkozásában, CSEHI Zoltán, KOLTAY András, NAVRATYIL Zoltán (szerk.) *In: A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 171.

¹¹⁸ KECSKÉS László: *Polgári Jog. A személyek joga*, Budapest, Dialóg Campus, 2005, 347.

¹¹⁹ 2007. évi CXXXVI. törvény 4. §

¹²⁰ Debreceni Ítéltábla Pf.20.017/2013/5. szám, Fővárosi Bíróság P.23.752/2005/9. szám, Debreceni Ítéltábla Pf.20.565/2011/7. szám

fokozatosan bővült. Az EJEB gyakorlatában és a külföldi joggyakorlatban is jelenlévő tendenciáknak megfelelően a politikai közvéleményt meghatározó személyek mellett a közvéleményt más módon, így például művészeti vagy sporttevékenysége folytán befolyásoló személyekre is kiterjesztették a közszereplő fogalmát, és alkalmazták a közszereplőkre vonatkozó magasabb tűrésű küszöböt a személyiségi jogait érintő megnyilvánulásokkal szemben. A bírói gyakorlatban a speciális közszereplői fogalom is megjelent, melyet a televíziós műsorokkal ismertté váló személyekre használnak.¹²¹

A jogelméletben használt abszolút közszereplői kategória - amely az adott személyt az általa betöltött szakmai pozíciója, vagy a társadalmi helyzete folytán, személyénél fogva illeti meg - mellett megjelent a gyakorlatban az ún. relatív közszereplői fogalom is, melyet az elmélet az eseti, egy adott közüggyel való közvetlen kapcsolata miatt a közérdeklődés középpontjába kerülő személyekre használ. A joggyakorlat ugyan fogalmi szinten nem használja ezt a megkülönböztetést,¹²² de alkalmazza ezt az elvet. Ez alapján került sor arra, hogy egy önkormányzattal szerződő vállalkozó, aki általánosságban nem minősülne közszereplőnek, az általa vállalt munka folytán, amely egy közérdeklődésre számot tartó építkezés volt, a közszereplőkre vonatkozó magasabb tűrésű szint alá került az építkezés szükségességével kapcsolatos közéleti vita során.¹²³

A közszereplőkre vonatkozó magasabb tűrőképességet várt el a bíróság azon gazdasági társaságtól is, amelynek működéséhez közpénzt biztosítanak.¹²⁴

A közszereplőkre vonatkozó hazai szabályozásban jelentős mérföldkő a Ptk. hatálybalépése. A Szakértői Javaslat a polgári bíróságok által korábban is alkalmazott elv törvénybe iktatását javasolta,¹²⁵ azzal, hogy törvényi definíciót továbbra sem kívánt adni, ezzel biztosítva, hogy a gyorsan változó társadalmi viszonyokra is alkalmazható legyen a rendelkezés.

A kódex a Ptk. 2:44. §-át érintő módosító javaslat szövegezésével került elfogadásra, amely már azt tartalmazta, hogy „A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő

---

¹²¹ Fővárosi Törvényszék P.22.126/2007/34. szám, Fővárosi Törvényszék P.24.473/2010/15. szám, Fővárosi Ítéletábla 2.Pf.21.114/2013/4. szám, Fővárosi Ítéletábla 2.Pf.20.047/2013/3. szám

¹²² GÖRÖG (2014) i.m. 172.

¹²³ Hajdú-Bihar Megyei Bíróság G.40.019/2008/85. szám

¹²⁴ Fővárosi Törvényszék P. 21.312/2010/6. szám

¹²⁵ KOLTAY (2014) i.m. 61.

személyiségi jogainak védelmét méltányolható közérdekből, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”

Az Alkotmánybíróság a fenti szakaszt utólagos normakontroll keretében vizsgálta, és a 7/2014. (III. 7.) AB határozatában a „méltányolható közérdekből” szövegrészt alkotmányellenesnek nyilvánította, a törvény e fordulat nélkül lépett hatályba.

Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy az Alaptörvény hatálya alatt is változatlan az az elv, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága az egyéni jogérvényesítésen túl a demokratikus közvélemény fenntartását is szolgálja, ezért kevés joggal szemben korlátozható. A közélet, a politika, a társadalmat foglalkoztató kérdések megtárgyalásának lehetősége, a vélemények ütköztetése csak a véleménynyilvánítás szabad gyakorlásával valósíthatók meg.¹²⁶

Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése értelmében továbbra is mérlegelni szükséges, hogy az adott esetben a véleménynyilvánítás korlátozása szükséges és arányos-e.¹²⁷ A döntésében az EJEB joggyakorlatából kiemelte, hogy a közszereplői minőséggel járó nagyobb tűréshatár alkalmazhatóságának megállapításánál nem az adott személy státuszának van elsősorban jelentősége, a meghatározó szempont az, hogy közéleti témát érint-e a vizsgált közlés.¹²⁸

Az Országgyűlés által elfogadott szövegezés kapcsán megállapította a testület, hogy az három feltételhez köti a véleménynyilvánítás szabadságának elsőbbségét a személyiségi jogokkal szemben: a személyiségi jog korlátozása a közjogban használt szükségesség-arányosság elvének megfelelően, méltányolható közérdek álljon mögötte, és az az emberi méltóság megsértését ne eredményezze. Az Alkotmánybíróság e feltételek közül az első és a harmadik feltételt nem találta alkotmányellenesnek, figyelemmel arra, hogy a bírói mérlegelésnek kellő mozgásteret hagynak. Az emberi méltóság fogalma kapcsán megjegyezte az Alkotmánybíróság, hogy amennyiben a bírói jogértelmezés a Ptk. 2:44. §-ban szereplő fogalomhoz az emberi méltóság szűkebb értelmű jelentését köti - azaz az emberi méltóságot ez esetben nem a személyiségi jogok alapjogaként értelmezi, hanem az emberi státusz, az ember lényegét adó értékek hordozójaként -, fenntartható a közszereplők személyiségi jogainak

---

¹²⁶ 7/2014. (III. 7.) AB határozat III. [9]-[13]

¹²⁷ 7/2014. (III. 7.) AB határozat III.[24]

¹²⁸ 7/2014. (III. 7.) AB határozat III.[31]

korlátozottabb védelmét biztosító bírói gyakorlat, valamint biztosított a nemzetközi jogi dokumentumokban vállalt kötelezettségeknek való megfelelés.

A méltányolható közérdek kitévelt azonban már alaptörvény-ellenes korlátozásnak minősítette az Alkotmánybíróság, figyelemmel arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága maga egy alkotmányos érdek, így annak biztosítása nem függhet további igazolandó feltételtől. Az Alkotmánybíróság e törvényi fordulatról azt állapította meg, hogy az indokolatlanul korlátozza a véleménynyilvánítást, valamint a sajtószabadságot, ezért azt megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság a határozatában kiemelte azt is, hogy a közszereplői minőséggel járó csökkentett személyiségvédelem csak a közszereplői minőséggel, a közügyek vitatásával összefüggő körben érvényesül.¹²⁹

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 26. § bevezette a valódi alkotmányjogi panaszt, amellyel kiterjesztette az Alkotmánybíróság hatáskörét az egyedi ügyben hozott bírói határozatok alkotmányosságának felülvizsgálatára, amely lehetővé tette, hogy az Alkotmánybíróság a véleményszabadság és a közéleti szereplők személyiségvédelme kérdésében ne csupán a jogszabályok esetében, hanem az eseti bírósági határozatok kapcsán is kifejtse álláspontját.

Erre példa a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat. Az ügyben a testület egy rágalmozás vétségében indult eljárásban meghozott jogerős bírósági határozatok alkotmányosságát vizsgálta. Az alkotmányjogi panasz lehetőséget adott az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban a vélemények vonatkozásában tett megállapításait felülvizsgálja, és azt módosítsa.

Az eltérésre az először a 34/2004. (IX. 28.) AB határozatban megjelenő, majd a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban részletesen kifejtett elv szolgál, amely az EJEB gyakorlatával is összhangban áll. Eszerint a véleményszabadság alapjogi védelme alá a közszereplők esetében sem sorolhatók be az olyan értékítéletek, bírálatok, amelyek a közszereplő emberi mivoltát kérdőjelezik meg, vagy amelyek öncélú megalázást tartalmaznak, illetve amelyek nem állnak a közügy megvitatásával összefüggésben.¹³⁰

---

¹²⁹ 7/2014. (III. 7.) AB határozat IV.

¹³⁰ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat [31], [37], [39-41]

Az Alkotmánybíróság újabb határozataiban fenntartja a 2014-ben hozott határozataiban tett megállapításait: a 3145/2018. (V.7.) AB határozatában megerősítette, hogy a közszereplőkre vonatkozó alacsonyabb szintű személyiségvédelem megállapításánál azt kell vizsgálni, hogy az elhangzottak egy társadalmi, politikai kérdéshez kapcsolódnak-e, ez határozza meg azt, hogy az adott eseménnyel, ügyel közvetlen kapcsolatba hozhatók közszereplőnek minősülnek-e. Elismeri, hogy a közéleti vitáknak nem csupán a politikai, államhatalmi ügyek tekintendők, hanem beletartoznak az állam gazdasági szerepvállalása, az üzleti élettel összefüggő társadalmi kérdések (pl. környezetvédelem, energiahatékonyság) is.¹³¹ Az értelmezése szerint a közszereplőktől elvárt magasabb tűréshatár a közügyekkel össze nem függő, a közszereplő magán- és családi életére vonatkozó jogsértések vonatkozásában nem érvényesül.¹³²

A fenti alkotmánybírósági határozatok is hozzájárultak ahhoz, hogy a joggyakorlatban egységesen elfogadott tétel, hogy a társadalom életét befolyásoló, a közvéleményt alakító, a közélet szempontjából jelentős ügyek szabad és befolyásmentes megvitatása érdekében alkotmányosan indokolt, hogy a közüggyel érintett személyek alapjogai korlátozhatóak legyenek. A korlátozással érintett személyi kört nem önmagában a személy hivatása, betöltött pozíciója, közjogi minősége alapján kell meghatározni, a személyiségi jog megsértésével szembeni magasabb tűrési küszöb alapulhat azon is, hogy az adott személy a közéleti vita tárgyát képező eseménnyel, ügyel érintett. A hangsúly a személyről egyre inkább az adott jogvita alapjául szolgáló ügyre helyeződik át: a bíróságnak azt kell vizsgálni a személyiségi jogsértés megállapítása kapcsán, hogy a sérelmezett cselekmény egy, országos vagy helyi szinten jelentős kérdéshez kapcsolódik-e, amely a jogvitával érintett személyeken kívül foglalkoztatja-e a közvéleményt is. A közvélemény figyelme azonban nem adhat minden esetben felhatalmazást a személyiségi jogok korlátozott védelmére, szükség van arra, hogy az öncélú kíváncsiság kielégítésén túl az cselekmény érdemben hozzájáruljon a társadalmi, politikai, illetve a közélet szempontjából jelentős bármely kérdés megismeréséhez, megvitatásához.

---

¹³¹ 14/2017. (VI. 30.) AB határozat [26]

¹³² 26/2019. (VII. 23.) AB határozat [33]

A jogalkotó a személyiségi jogsértés elleni fellépéshez polgári és - végső esetben - büntetőjogi eszközöket is biztosít. A védelem szintje függ a jogsértés jellegétől, valamint attól, hogy mely személyiségi jogot sértette az adott cselekmény. A jóhírnév és becsület védelme kapcsán megjelent a nemzetközi gyakorlatban is alkalmazott tényállítás-értékítélet közötti különbségtétel.

Az Alkotmánybíróság azonban további elvárásokat fogalmazott meg a jogalkotóval szemben: mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenes helyzet fennállását állapította meg a 13/2016. (VII. 18.) AB határozatában a magánszférához való alapjog és a gyülekezési jog kollíziója esetén irányadó szabályokat és elbírálási szempontokat. Ezen előírás eredményeit a következő fejezetben mutatom be.

5. A 2018. évi jogszabályváltozások indokai, várható hatásai a joggyakorlatra

Az Alaptörvény hetedik módosítása (2018. június 28.) a magánszféra védelmére vonatkozó szabályozást kiegészítette, amellyel a jogalkotó a magánszféra teljeskörű védelmét kívánta biztosítani. A módosítás indokául az Alkotmánybíróság 13/2016. (VII. 18.) AB határozatában foglalt alaptörvény-ellenes helyzet kiküszöbölése, valamint a technika fejlődésével járó új típusú és növekvő számú jogsértésekkel szembeni komplex védelem biztosítása szolgált, amely egyúttal összhangban áll az Európai Unió Alapjogi Chartájában megfogalmazott elvekkel is.¹³³ Az alaptörvény VI. cikkének 2018. június 28. napjától hatályos rendelkezése nevesíti a magánszféra körében a magán- és családi élet, az otthon, a kapcsolattartás és a jó hírnév tiszteletben tartásához való jogot. A jogalkotó a módosítással a magánélet kiemelt alapjogként történő elismerése mellett foglalt állást, amely a véleménynyilvánítás és a gyülekezési jog gyakorlásának is alkotmányos korlátját jelenti.

A jogalkotó az Alaptörvény módosítása mellett a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény megalkotásával kívánta részleteiben is biztosítani a magánszféra valamennyi elemének védelmét. A törvény az Alaptörvényben foglalt rendelkezésekkel összhangban, részletesen meghatározza a magánszféra védelme alá tartozó részjogosítványokat, az alapjog által védett értéket, valamint deklarálja, hogy e jog abszolút jellegű, melynek korlátozására csak a szükségesség-arányosság közjogi tesztjének megfelelő okból kerülhet sor. A törvény meghatározza az egyes részjogosítványok, így a

---

¹³³ Alaptörvény hetedik módosítása 5. cikk indokolás

magánélet, a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás jogának tartalmát, és azok megsértésének tipikus megvalósítási formáit is felsorolja, a jogsértés hagyományos és az új technikai vívmányok útján történő elkövetési alakzatokra is kitérve. Az alapjog védelmének részletszabályait az egyes anyagi jogi kódexekre utalja, azzal, hogy a személyiségi jogsértés objektív és szubjektív szankcióit maga is felsorolja, a Ptk. rendelkezéseivel egyező módon.¹³⁴

A törvény 7. §-a a közéleti szereplőkkel kapcsolatban rögzíti, hogy esetükben a magán- és családi életre, valamint otthonra vonatkozó jog védelme megegyezik a magánszemélyeket megillető védelmi szinttel. A törvény e szakaszhoz fűzött indokolása külön is tartalmazza, hogy a törvény a közéleti szereplő hozzátartozójára vonatkozó külön szabályozást azon okból nem tartalmazza, mert esetükben pusztán a családi kapcsolat ténye nem alapoz meg nagyobb tőrésatárt, rájuk az általános szintű védelem vonatkozik.

A törvény a Ptk. rendelkezéseit is módosítja, így a Ptk. 2018. augusztus 1. napjától hatályos 2:44. §-a kibővült a közéleti szereplők magánéletének védelmi szintjére vonatkozó szabályozással. A hatályos szabályozás nem tekinti közügynek a közéleti szereplő magán- vagy családi életével kapcsolatos tevékenységet, illetve adatot, valamint rögzíti, hogy a közügyek vitatása miatti személyiségi jogi korlátozás nem terjed ki a közéleti szereplő magán- és családi életének, valamint otthonának védelmére.

A jogelmélet több kritikát is megfogalmazott a Ptk. módosítások és a 2018. évi LIII. törvény kapcsán. A kritika egyrészt arra világít rá, hogy a magánélet védelméről szóló külön törvény lényegében az Alaptörvényben és a Ptk.-ban már megtalálható rendelkezések megismétlésére került sor a magánszféra alapjogára vetítve.¹³⁵ A törvényi szabályozás megkettőződését a Ptk. módosított rendelkezései - a 2:44. § (1) és (2) bekezdései - kapcsán is megfogalmazták.¹³⁶

A kritika másik iránya abból fakad, hogy a magánélet védelméről szóló törvény a magánélet tágabb értelmű meghatározását alkalmazza, amelybe beletartozik a névviseeléshez való jog, a személyes

---

¹³⁴ 2018. évi LIII. törvény általános és részletes indokolása

¹³⁵ KOLTAY András: A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme, *Pázmány Law Working Papers*, 2019/4. szám, 22. http://plwp.eu/files/PLWP_2019_04_Koltay.pdf

¹³⁶ VÉKÁS - GÁRDOS i.m. a Ptk. 2:44. §-ához 5. pont

adatok, a magántitok, a képmás és hangfelvétel, a becsület és a jó hírnév védelme is a magán- és családi élet, az otthon és a kapcsolattartás joga mellett.¹³⁷ Amennyiben azonban a közéleti szereplők személyiségvédelmi ügyeiben a jövőben a tágabb fogalom alapján értelmezik a bíróságok a magánélet védelmét, az a közéleti viták szabad megvitatását előtérbe helyező eddigi alkotmánybírói és rendes bírósági, valamint a nemzetközi gyakorlat által is elismert elvekkel ellentétes eredményre vezetne, az a közéleti szereplőkre vonatkozó csökkentett személyiségvédelmi szint megszüntetésével járna.¹³⁸ A Ptk. 2:44. § (1) bekezdése azonban segítséget nyújthat a fenti ellentmondás feloldásában a polgári ügyekben eljáró bíróságok számára. E szakaszban ugyanis a törvény kizárólag a magánélet szűkebb értelmű fogalma alá tartozó területeket határozza meg olyannak, amelyekre nem terjed ki a közéleti szereplő jogainak korlátozása.¹³⁹ Amennyiben a bíróságok e szűkebb definíció alkalmazásával bírálják el a közéleti szereplő személyiségvédelmi igényét, a továbbiakban is alkalmazhatóak maradnak a joggyakorlat által kimunkált elvek.¹⁴⁰

A Ptk. 2:44. § (3) bekezdésében szereplő magánélettel kapcsolatos tevékenység, adat kapcsán is fontos feladat hárul a bírói jogértelmezésre: a törvény szigorú értelmezésével előállhat az a helyzet, hogy a közéleti szereplő magánéletébe tartozó kérdések egyöntetűen kikerülnek a közügy szabad vitatásának joga alól. Az EJEB gyakorlatából is következően azonban szükségesnek mutatkozik, hogy a bíróságok a közéleti szereplő magánéletét érintő jogsértés kapcsán vizsgálják, hogy az kapcsolódik-e valamely közérdeket érintő kérdéshez, az releváns-e a közéleti szereplő tevékenységével kapcsolatban. E vizsgálat eredményeként ugyanis a bíróság juthat arra a következtetésre, hogy a jogvitával érintett adat nem pusztán magánéleti vonatkozású, hanem a közügyek vitatásához is hozzájárul, ez esetben pedig már a személyiségvédelem alacsonyabb szintje alá eshet.¹⁴¹

6. Az egyes nevesített személyiségi jogok védelmének joggyakorlata a közszereplők esetében

6.1. A névhez való jog

---

¹³⁷ 2018. évi LIII. törvény 8. § (1) bekezdése

¹³⁸ KOLTAY (2019) i.m. 21., BARZÓ Tímea: A közéleti szereplők és a magánülethez fűződő jog, MultiScience - XXXII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference University of Miskolc, 5-6 September, 2018, 9., http://www.uni-miskolc.hu/~microcad/publikaciok/2018/e/E_Barzo_Timea.pdf

¹³⁹ KOLTAY (2019) i.m. 22.

¹⁴⁰ BARZÓ i.m. 9.

¹⁴¹ KOLTAY (2019) i.m. 22., BARZÓ i.m. 9.

A névviselési jog kapcsán a Ptk. a közéleti tevékenységre és a szerzői jogi vonatkozásokra vonatkozó részletszabályokat tartalmazza, ezzel szakított a régi Ptk. megoldásával, amely a névviselési jog megsértésének esetköreiről is rendelkezett. Ennek ellenére a Ptk. általános személyiségvédelme továbbra is védelmet biztosít a személy megkülönböztetésére szolgáló név megsértésével szemben. A névviselési joggal kapcsolatos jogsértés változatos módon valósulhat meg: bekövetkezhet magának a névnek az engedély nélküli közzétételével, de tipikus elkövetésnek minősül a névvel való gúnyolódás, a név sértő módosítása, eltorzítása.¹⁴² A bírói gyakorlatban általában a névviselés jogának megsértését önállóan nem állapítják meg, hanem azt valamely más személyiségi jog megsértéseként értékelik, figyelemmel arra, hogy az vezethet a becsületnek, az emberi méltóságnak a megsértésére is.¹⁴³

Ezt tükrözi a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.047/2013/3. számú ítélete is, amelyben a bíróság az alperes azon tevékenységét, hogy a felperes nevét eltorzította, azt kisbetűvel írta, nem a névjog sérelme körében, hanem az emberi méltóság megsértése körében vizsgálta. A közszereplő nevéből képzett, ízléstelen szöveggel közzétételét az elsőfokú bíróság a névviseléshez való jog megsértéseként értékelte, ezt azonban a Fővárosi Ítéltábla a 2.Pf.21.061/2013/6. számú ítéletében megváltoztatta, és az alperes cselekményét a felperes becsületének és emberi méltóságának megsértéseként értékelte. A névviselési jog megsértését nem valósítja meg önmagában az, ha egy jogi személyiséggel nem rendelkező szerveződés egy elhunyt közéleti személyiség munkásságának megőrzését célul kitűző emlékbizottságot hoz létre, és az elhunyttról nevezik el az emlékbizottságot.¹⁴⁴

Megállapította viszont a bíróság felperes névviselési jogának megsértését azzal kapcsolatban, hogy az alperes a helyi önkormányzat honlapján, egy közéleti vita keretében a felperes mint önkormányzati képviselő nevében, a felperes nevét tartalmazó email cím alatt tett közzé nyilatkozatokat.¹⁴⁵

6.2. A jóhírnév és a becsület védelme

---

¹⁴² NAVRATYIL Zoltán: Az ember névjogának kiterjesztő értelmezése, szerk.: CSEHI Zoltán-KOLTAY András, *In: A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 107.

¹⁴³ NAVRATYIL i.m. 128.

¹⁴⁴ Budapest Környéki Törvényszék 22.P.20.895/2015/32. szám

¹⁴⁵ Pest Megyei Bíróság P.21.689/2007/4. szám

A személy társadalmi megítélését, saját önértékelését, emberi méltóságát mind a polgári jog, mind a büntetőjog védelemben részesíti. Ahogy az a fentiekben bemutatásra került, a személy becsületét mind a tények, mind a vélemények csorbíthatják, így a szabályozás mindkét elkövetési magatartásra kiterjed. A következetes bírói gyakorlat értelmében a kijelentések becsületcsorbító jellegét nem az egyén szemszögéből, egyéni érzékenysége alapján kell meghatározni, hanem egy objektív mérce alapján.¹⁴⁶

6.2.1. Polgári jogi gyakorlat

A polgári jogban jelenleg a Ptk. 2:45. § (1) bekezdése biztosítja az olyan értékítéletekkel, bírálatokkal szembeni vélemények elleni jogvédelmet - függetlenül azok valóságtartalmától -, amelyek a személyt aránytalanul sértik, becsmérlik.

A jóhírnév védelme kapcsán a törvény a Ptk. 2:45. § (2) bekezdésében a legtipikusabb elkövetési magatartásokat sorolja fel: eszerint ezen személyiségi jog megsértése valótlan tények állításával, híresztelésével, vagy a valóságnak megfelelő tények hamis színben való feltüntetésével valósulhatnak meg.

A Kúria nem állapította meg a jóhírnév megsértését abban az ügyben, amelyben egy közhatalomgyakorló személyt érintő kitiltási botrányról szóló cikk kapcsán tévedésből nem a közszereplő fotóját, hanem a felperesét használták fel, a közszereplő külföldi utazásának illusztrálásaként. A bíróság álláspontja szerint a felperes vonatkozásában a közlemény nem tartalmazott tényállítást, így esetében a valótlan tényállítás törvényi feltétele hiányzott.¹⁴⁷

Az Alkotmánybíróság 2014. évi határozataiban meghatározott elveknek megfelelően a bíróságok a közéleti viták körébe tartozónak tekinti az állam működésével és politikai közélettel kapcsolatos kérdéseken túlmenően az üzleti élet társadalmi felelősségvállalását is. Ennek értelmében a médiaszemélyiségként és üzletemberként is tevékenykedő felperes által forgalmazott élelmiszerek

---

¹⁴⁶ EBH 1999.87, BH 2001.462, Kúria Bfv.III.757/2018/8. szám

¹⁴⁷ Kúria Pfv.IV.20.859/2017/5. szám

egészségre gyakorolt hatásai kapcsán kifejtett alperesi vélemény közéleti témának minősül, ezért az abban érintett személy túrni köteles az e tevékenységét érintő, felfokozott kritikákat is. ¹⁴⁸ A kritika megengedhetőségének határát a bíróság a közéleti szereplőnek minősülő személlyel szemben ott húzta meg, hogy az olyan állítások és vélemények, amelyek az érintett szakmaiságának alapját kérdőjelezik meg a közönség számára, már jogsértőnek minősülnek. ¹⁴⁹

A bíróság a közélet szempontjából jelentős téma és a közönség kíváncsisága között különbséget tesz: a társadalmi, politikai jelentőséggel nem bíró információk ugyanis nem élvezik a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét, így azokkal kapcsolatban nem érvényesül a közszereplők személyiségi jogainak korlátozása sem. A bíróság nem minősítette közérdeknek egy közszereplő betegségéről, munkatársaival való bánásmódjáról szóló, pletykaszintű értesülések összegyűjtését tartalmazó művet, mert ezen közlések célja kizárólag az volt, hogy a felperes személyét negatív színben tüntesse fel, az nem kapcsolódott közéleti vitához, vagy valamely társadalmilag jelentős kérdés megtárgyalásához. ¹⁵⁰

A tényállítások alapjául szolgáló információk ellenőrzési kötelezettsége kapcsán a bíróság nem fogadta el a sajtószerv azon hivatkozását, hogy a hírverseny miatt nem volt lehetősége a felperesről közzétett állítások megalapozottságának ellenőrzésére. ¹⁵¹ Az alaptalannak bizonyuló állítás esetén pedig még a politikusok magasabb tűrési kötelezettsége mellett is megállapította a bíróság a jogsértést azon kijelentés miatt, hogy a felperesi politikus rendszeresen kábítószerrel fogyasztott. ¹⁵²

Az értékítéletnek minősülő megnyilvánulások kapcsán a bírói gyakorlat a sajtóhelyreigazítási perekben alkalmazott elveket átvéve nem önmagában vizsgálja a sérelmes kifejezést, hanem figyelembe veszi annak szöveggörnyezetét, valamint azt, hogy az önmagukban trágár kifejezésnek minősülő szavak esetleg a stílus, a kifejezésmód nyomatékosítását szolgálják-e. Az öncélú sértegetés azonban közszereplők esetén sem élvezhet védelmet. ¹⁵³ A bíróság a polgármesteri és az alpolgármesteri tisztséget betöltő személyekre tett „lop, csal, mutyizik” kifejezések használatát azok

---

¹⁴⁸ Fővárosi Ítéltábla Pf.20.999/2018/10/II. szám

¹⁴⁹ Legfelsőbb Bíróság Pfv.20.771/2007/4. szám

¹⁵⁰ Fővárosi Bíróság P.23.752/2005/9

¹⁵¹ Kúria 20.859/2017/5. szám

¹⁵² Kúria Pfv.20.955/2017/4. szám

¹⁵³ Kúria Pfv.IV.20.741/2011/5. szám

alátámasztására szolgáló konkrét tények közlése nélkül ténybeli alapot nélkülöző véleménynek minősítette, és megállapította a személyiségi jogsértést.¹⁵⁴

6.2.2. Büntetőjogi gyakorlat

A büntetőjogban hagyományosan a rágalmazás és a becsületsértés tényállásai hivatottak biztosítani a személyek társadalmi megbecsülését. A tényekkel kapcsolatos elkövetési magatartások a rágalmazás törvényi tényállása alá tartoznak, míg a tényeknek nem minősülő közlések a becsületsértést valósíthatják meg, melynek szabálysértési és bűncselekményi alakzata is van.

Az első lépés a büntetőügyben is annak megállapítása, hogy a sérelmezett közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül. A kettő közötti elhatárolási ismérv, hogy a tény visszavezethető egy utólag is megvizsgálható, létező eseményre, történésre, állapotra, míg az értékítélet egyedileg nem határozható körül, a megnyilvánulás alapja nem vezethető vissza konkrét elkövetésre, cselekedetre. Emiatt a valóság bizonyításának elrendelése csak tényállítások vonatkozásában lehetséges.¹⁵⁵

Ezen elhatárolási ismérv alapján azt a kérdés formájába burkolt, de a választ is sugalló kijelentést, miszerint a közszereplő ügynök volt az előző rendszerben, tényállításnak minősítette a bíróság, az állítás alapja ugyanis vizsgálható volt.¹⁵⁶

A kialakult bírói gyakorlat értelmében a rágalmazás megállapításának van helye, ha az alapul szolgáló tény valósága esetén büntetőeljárás, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának lehet helye, ezt pedig a közszereplő sem köteles eltérni. Ugyanígy rágalmazást valósít meg az olyan állítás, amelyből megállapítható, hogy nem a hatóságok, hanem a nyilatkozatot tevő gyanúsítja bűncselekmény elkövetésével az adott közszereplőt.¹⁵⁷

A bíróság azon kijelentést, hogy a felperes politikából származó jövedelmén kívül csak 6 év postai munkavégzést tud felmutatni, véleménynyilvánításnak minősítette, mert ugyan a közlés a felperes

---

¹⁵⁴ Kúria Pfv.21.875/2016/4. szám

¹⁵⁵ Kúria Bfv.III.757/2018/8. szám

¹⁵⁶ Kecskeméti Járásbíróság B.203/2017/10. szám

¹⁵⁷ Kúria Bfv.1315/2017/6. szám, BH 2011.186.

munkaviszonyaival kapcsolatos, de valójában az értékítélet jellege a döntő, az alperes ugyanis a felperes munkavégzését minősítette ezen nyilatkozatával. ¹⁵⁸

Felmentette a bíróság azon állítás miatt a rágalmozás vétsége miatt emelt vád alól a terheltet, aki a polgármesterről a nyomozó hatóságtól származó információk alapján írt cikkében beszámolt arról, hogy egy olyan szociális intézmény működésére vett fel állami támogatást, amely nem is létezik. Az eljárás során megállapították, hogy a terhelt eleget tett a szakmai kötelezettségeinek, a cikk megjelenése előtt az állításoknak kellő módon utánajárt, az akkor rendelkezésre álló adatok alátámasztották a cikkben foglaltakat. ¹⁵⁹

A bíróság nem állapított meg bűncselekményt azon kijelentés kapcsán, amely képviselők között a testületi ülésen lefolytatott vita kapcsán hangzott el. A bíróság az önmagában sértőnek minősülő, „csődbe vitte a várost” kijelentést értékítéletnek minősítette, mert annak kapcsán konkrét cselekményt nem talált beazonosíthatónak. A közérdekű vita, a város költségvetésének elfogadása kapcsán elhangzó fenti kijelentést úgy tekintette, hogy az a közhatalmat gyakorló személy magasabb túréshatárát még nem haladja meg. ¹⁶⁰ Megállapította viszont a becsületsértés vétségét a bíróság azon személlyel szemben, aki a vele szemben szabálysértés miatt intézkedő rendőröket szidalmazta, a használt kifejezések ugyanis nem voltak közügyekkel összefüggésbe hozhatók, azok kizárólag az intézkedő rendőrök emberi mivoltának durva sértését célozták. ¹⁶¹

A Kúria felmentette a vádlottat az ellene rágalmozás vétsége miatt emelt vád alól abban az ügyben, amelynek alapjául az szolgált, hogy a terhelt tájékoztatta a helyi újságot, hogy a szomszédjában lakó polgármester a közút felújítására szánt, az utcán elhelyezett anyagokból a saját udvarát aszfaltoztatta. A terhelt az állítása alátámasztására feljegyzéseket és fényképfelvételt készített, rögzítve, a polgármester egyik rokona közúzalékot vitt be az utcáról a polgármester házához, a terhelt ezen kijelentéseit az úgyről írt cikk is idézte. A Kúria a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján azt állapította meg, hogy az ügy kapcsán megjelent cikkben idézett terhelti kijelentések megtörténte

---

¹⁵⁸ Debreceni Ítéletábla Pf.20.991/2017/7. szám

¹⁵⁹ Kúria Bfv.1279/2017/5. szám

¹⁶⁰ Szegedi Ítéletábla Bhar.147/2014/6. szám

¹⁶¹ Kúria Bfv. 1.309/2017. (BH2019. 68.)

igazolást nyert, e kijelentések pedig nem értékelhetők becsületcsorbításra alkalmasnak, így a terhelt magatartása nem tekinthető tényállásszerűnek.¹⁶² Érdekesség, hogy ugyanezen kijelentés kapcsán eljárt polgári bíróság a jóhírnév megsértését megállapította.¹⁶³

Időközben a jogalkotó is megerősítette azt, hogy meghatározott körben elegendő, ha kizárólag a polgári jog és a közigazgatási jog eszközei biztosítanak jogvédelmet: a 2023. évi XXX. törvény akként módosította a Btk.-t, hogy a rágalmozás és a becsületsértés tényállása vonatkozásában új büntethetőséget kizáró okként határozta meg, ha a cselekmény a közügyek szabad megvitatához kapcsolódik, sajtótermék vagy médiaszolgáltatás útján valósul meg, valamint további feltétel, hogy az ne a sértett emberi méltósága nyilvánvaló, súlyosan becsmérlő tagadását valósítsa meg.¹⁶⁴

6.3. A képmás és hangfelvétel védelme

A Ptk. 2:48. §-ban szabályozott személyiségi jogok az emberről készült felvétel feletti önrendelkezési jogot védik, biztosítva, hogy főszabály szerint az egyén maga határozhasson arról, hogy a külvilágban e módon meg kíván-e jelenni. A kép és hangfelvétel alapján ugyanis a személy beazonosíthatóvá válik, ezért nem csupán a felvétel bármilyen módon történő felhasználása, de maga a felvétel készítése is az érintett engedélyéhez kötött. A törvény a korábbi Ptk.-hoz hasonlóan a főszabály alóli kivételként határozza meg a nyilvános közéleti szereplés esetét, amikor is nincs szükség külön az érintett hozzájárulására a felvétel készítéséhez és felhasználásához.

A bíróság a közérdeklődésre számot tartó ügy megállapíthatóságából indult ki abban az ítéletben, amelyben egy egyébként a foglalkozásánál fogva közszereplőnek nem minősülő személy esetén is jogszerűnek találta a sajtószabadság biztosítása érdekében a képmás és hangfelvétel védelmének korlátozását. A magánszemély képmása és hangfelvétele ugyanis egy közérdeklődésre számot tartó eseményen - egy uniós projekt kapcsán tartott minisztériumi rendezvényen - került rögzítésre, így a

---

¹⁶² Kúria Bfv.1708/2016/6. szám

¹⁶³ Pécsi Ítéletábla Pf.20.069/2017/4. szám

¹⁶⁴ 2023. évi XXX. törvény végső előterjesztői indokolása - a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosításáról

közvélemény megfelelő tájékoztatáshoz való joga biztosítása érdekében az azon részt vevő személyek esetében alkalmazható volt a személyiségi jogi korlátozás. ¹⁶⁵

A közéleti jelleg fókuszba állítása mellett az EJEB gyakorlatában kimunkált mérlegelési szempontok alkalmazása is megfigyelhető a bíróságok ítélezésében. A Fővárosi Ítéltábla Pf.20.938/2018/5. számú határozata alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes képmását - korábbi tudományos munkájának témája miatt - egy politikai kampányvideóban felhasználták, amely miatt a felperes képmáshoz fűződő személyiségi jogának megsértése miatt pert indított az alperesi párttal szemben. A bíróság az EJEB gyakorlatának megfelelően többlépcsős tesztben mérte össze a véleménynyilvánítás szabadságát és a képmáshoz való jog egymáshoz való viszonyát. Elsőként megállapította, hogy az ügy alapjául szolgáló téma közéleti kérdést érint. Vizsgálta, hogy a felperes korábbi megnyilvánulásai közéleti jellegűek voltak-e, a jogsértés alapjául szolgáló kérdés kapcsán önként a nyilvánosság elé lépett-e a tevékenységével. A bíróság figyelemmel volt arra is, hogy a felperesről közzétett fénykép milyen körülmények között készült. A rendelkezésre álló adatokból azt állapította meg, hogy a felperes korábban a jogvita alapjául szolgáló kérdésben önként nem állt a nyilvánosság elé, a munkájából kiragadott részeket használták fel, a felhasznált fénykép eredeti helyén pedig a felperes kifejezetten feltüntette, hogy jogvédte tartalom. Mindezeket értékelve a bíróság megállapította, hogy az alperes jogsértést követett el a felperes képmásának engedély nélküli felhasználásával. ¹⁶⁶

A politikai nyilvános közéleti szereplésén készült korábbi fényképfelvétel felhasználásával kapcsolatban is jogsértést állapított meg a bíróság arra hivatkozással, hogy az alperes a felperesről készült felvételt sértő kontextusba helyezve használta fel. ¹⁶⁷ A közszereplőről korábban e minőségében készült fénykép újraközlése nem valósít meg jogsértést, amennyiben a fénykép felhasználása szintén közérdekű téma kapcsán történik. ¹⁶⁸

A közpénzek felhasználásával kapcsolatos tájékoztatás kiemelt közéleti jellegére tekintettel a bíróság nem találta jogsértőnek a felperes közösségi oldalra feltöltött, zárt kör számára szánt fényképének

---

¹⁶⁵ Fővárosi Ítéltábla Pf.20.245/2018/4-I. szám

¹⁶⁶ Fővárosi Ítéltábla Pf.20.938/2018/5. szám

¹⁶⁷ Kúria Pfv.20.955/2017/9. szám

¹⁶⁸ Győri Ítéltábla 20.262/2011/3. szám, BH2006. 262.

felhasználását, figyelemmel arra, hogy a kép alkalmas volt a cikkben foglalt állítások - miszerint a közbeszerzési pályázaton a felperes cége lett a nyertes, miközben a felperes élettársi kapcsolatban él az érintett minisztérium egyik vezetőjével - alátámasztására. ¹⁶⁹ Amennyiben viszont az érintett személyről készült felvétel nem hozható összefüggésbe közszerepléssel, közéleti témával, az érintett engedélye nélküli képfelhasználás jogsértőnek minősül. ¹⁷⁰ Ugyanígy jogsértőnek találta a bíróság azt a képmásfelhasználást, amely egy közéleti vitában véleményt nyilvánító magánszemélyről történt, melyhez a magánszemély közösségi oldalán közzétett felvételt használtak fel. A nyilvános vitában való részvétel ugyanis nem jelenti azt, hogy a magánszemély képmása védelméhez való joga korlátozott mértékűnek minősülne, különös figyelemmel arra is, hogy a magánszemély a véleményét nem nyilvános formában, hanem az alperesi médiaszemélyiség által üzemeltetett vendéglátóegység elektronikus levélcímére juttatta el, így önként nem lépett a nyilvánosság elé. ¹⁷¹ Szintén megállapította a jogsértést a bíróság abban az esetben, amikor a közérdekű témával érintett személlyel történt kapcsolatfelvételi kísérletről készült rejtett kamerás kép- és hangfelvételt is közzétette a sajtószerv, ezt ugyanis az eset bemutatásáról készült írás mellett szükségtelennek találta, az az érintett közügy megvitatásához nem járult hozzá. ¹⁷²

6.3.1. A rendőrképmás-ügy bemutatása

A valódi alkotmányjogi panasz bevezetése óta a legélesebb konfliktus az ún. rendőrképmás-ügyek kapcsán bontakozott ki az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok között. Az eset alapjául egy 2011. évi tüntetésen készített felvételek szolgáltak, amelyeken a tüntetést biztosító rendőrök szerepeltek felismerhető módon. A rendőrök a felvételek nyilvánosságra hozásához nem járultak hozzá, ezért keresetet terjesztettek elő az alperesi sajtószerv ellen a képmásuk védelméhez fűződő személyiségi joguk megsértésének megállapítása, a jogsértéstől való eltiltás és a nyilvános elégtétel adásra kötelezés iránt.

---

¹⁶⁹ Fővárosi Ítéletábla Pf. 20.914/2018/5. szám

¹⁷⁰ Fővárosi Ítéletábla Pf.21.061/2013/6. szám

¹⁷¹ Fővárosi Ítéletábla Pf.20.043/2019/5. szám

¹⁷² Kúria Pfv.20.069/2018/7. szám

Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott. Indokolásában utalt a kialakult bírói gyakorlatra, amely a munkáját végző rendőrt nem tekinti közszereplőnek, figyelemmel arra, hogy a konkrét tevékenységét nem önként, hanem utasításra végzi, így a róla készült felvétel felhasználásához szükséges a kifejezett hozzájárulása. ¹⁷³A fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. ¹⁷⁴A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, figyelemmel arra, hogy az megfelelt az 1/2012. BKMPJE számú határozatban elfogadott álláspontnak. A Kúria határozatában utalt arra, hogy a szolgálatot teljesítő rendőr nem abból a célból jár el munkavégzése során, hogy a társadalmi viszonyokat alakítsa. Az intézkedése nem tekinthető szereplésnek, így ez az esetkör nem tartozhat az engedély nélküli képmásfelhasználás törvényi rendelkezése alá. A Kúria kitért arra is, hogy a rendőr eljárását rögzítő felvétel engedélyhez kötése nem tekinthető a véleménynyilvánítás és a sajtószabadság alkotmányos alapjogok korlátozásának, figyelemmel arra, hogy a sajtószervnek lehetősége van engedély hiányában a felvételeket a rajta szereplő rendőrök felismerhetetlenné tételével is közzétenni. ¹⁷⁵

A jogerős döntéssel szemben az alperes nyújtott be alkotmányjogi panaszt. Az Alkotmánybíróság a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatában alaptörvény-ellenesnek minősítette a jogerős ítéletet, és azt megsemmisítette. A döntésében leszögezte, hogy a hatásköre az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás és sajtószabadság alapjogok egymáshoz való viszonyának vizsgálatára terjedhet ki, az adott polgári jogi jogvita eldöntése nem a feladata. Rámutatott, hogy a nyilvános közszereplés fogalmának értelmezési nehézségei jelentik a problémát, hiszen a jogszabályok alapján nem egyértelmű, hogy egy társadalmi kérdésben tartott nyilvános rendezvény passzív résztvevői a nyilvános közszereplői körbe tartoznak-e.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közvélemény megfelelő tájékoztatásához szükséges a nyilvános helyen tartott, közérdeklődésre számot tartó eseményről való objektív tájékoztatás, amelynek része a hiteles képi tudósítás is. Az Alkotmánybíróság szerint mérlegelést igényel, hogy abban az esetben, amikor a felvételen egy-két személy szerepel felismerhető módon, a felvétel a jelenkor eseményeiről való tájékoztatáshoz hozzájárul-e. Ennek megtörténte után dönthető el

---

¹⁷³ Fővárosi Törvényszék P.23.475/2011/4. szám

¹⁷⁴ Fővárosi Ítéletábrla Pf.20656/2012/7. szám

¹⁷⁵ Kúria Pfv.20.784/2013.(BH2014. 104.)

megalapozottan, hogy a vizsgált esetben melyik alkotmányos jog élvez elsőbbséget. A jogerős határozatot meghozó bíróság ezt a mérlegelési tevékenységet nem végezte el, kizárólag annak tulajdonított jelentőséget, hogy általában a rendőr nem minősül közszereplőnek.¹⁷⁶

A megismételt másodfokú eljárásban az ítéletábra ismételten helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét. Indokolásában kifejtette, hogy a régi Ptk. szabályaihoz kapcsolódó bírói gyakorlat nem tekintette közszereplőnek a szolgálatot teljesítő rendőröket, melyet az 1/2012. BKMPJE számú határozat is megerősített. A Kúria a jogegységi határozat felülvizsgálatáig kizárólag a 2014. március 15. után készült felvételek jogszerűségének elbírálására indult eljárásokban függesztette fel az 1/2012. BKMPJE számú határozatban foglalt alkalmazását. A másodfokú bíróság az Alkotmánybíróság határozata alapján azt állapította meg, hogy jelen felvétel tömegfelvételnem értékelhető, azon a felperes jól beazonosíthatóan szerepelnek. Az ítéletábra szerint ezen ábrázolásmód jogsértőnek tekintendő a közszereplőnek nem minősülő felperes esetén.¹⁷⁷

Az ismételt felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria figyelemmel volt arra, hogy az Alkotmánybíróság sem az 1/2012. BKMPJE számú határozatban foglaltak, sem az ügy elbírálására irányadó régi Ptk. rendelkezések alaptörvény-ellenességét nem állapította meg. A Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet az Alkotmánybíróság határozatában előírt mérlegelési feladatot elvégezte, és ennek eredményeként állapította meg azt, hogy az egy személyt ábrázoló felvétel nem tartozik az engedély nélkül felhasználható kategóriába.¹⁷⁸

Időközben a Kúria az 1/2012. BKMPJE számú határozatát hatályon kívül helyezte. Az 1/2015 BKMPJE számú határozat meghozatalának indoka egyrészt a régi Ptk. hatályon kívül helyezése és az új törvény részben eltérő rendelkezései, másrészt az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29) AB határozatában elfoglalt álláspontja. Ezek miatt nem tartható fenn az az eddigi gyakorlat, hogy a rendőrök általánosságban kívül esnek a nyilvános közszereplés kategóriáján.

Az ismételt alkotmányjogi panasz alapján eljáró Alkotmánybíróság a 17/2016. (X. 20.) AB határozatában alaptörvény-ellenesnek minősítette és megsemmisítette a Kúria és a Fővárosi

---

¹⁷⁶ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat [35], [43-45], [48]

¹⁷⁷ Fővárosi Ítéletábra Pf.20.186/2014/4. szám

¹⁷⁸ Kúria Pfv.20.283/2015/4. szám

Ítélet. A testület a támadott döntések kapcsán azt vizsgálhatta, hogy a szólásszabadság és az emberi méltóság alapjogok ütközésével kapcsolatban a bíróságok mérlegelése kiterjedt-e a szükséges alkotmányossági tesztre. Az Alkotmánybíróság ismételten azt állapította meg, hogy a bíróságok ezt nem végezték el. A bíróságoknak lehetőséget kellett volna biztosítani, hogy a konkrét felvétel kapcsán a nyilvános közszereplés jelleget igazolhassa az alperes. A mérlegelés középpontjában nem a tömegfelvétel jellegnek, hanem annak kellett volna állnia, hogy a konkrét kép hozzájárult-e a közéleti eseményről való tájékoztatáshoz, annak ellenére, hogy azon mindössze két személy szerepel. ¹⁷⁹

A megsemmisítést követően meghozott határozatban a Kúria a felperes keresetét elutasította. Az ítéletben utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság határozatában hivatkozott, a sajtószabadság elsődlegességére vonatkozó alkotmányos elveket, valamint a nemzetközi gyakorlatot elismeri, azaz, hogy a közélet eseményeiről való tájékoztatás érdekében az egyes személyek személyiségi jogai korlátozhatók. Ezen elvvel azonban ellentétesnek tartja a régi és a jelenleg hatályos Ptk. rendelkezéseit, az ugyanis továbbra is a tömegfelvétel és a közszereplők kivételével engedélyhez köti a képmás felhasználását. A Kúria a kereseti kérelem kapcsán az Alkotmánybíróság határozatai alapján abból indult ki, hogy a közérdeket érintő ügyről történt tájékoztatás keretében készült a felvétel a rendőrökről. A felvétel nem tekinthető öncélúnak, az nem sérelmes módon ábrázolja a rendőröket, így nem volt helye személyiségi jogsértés megállapításának. ¹⁸⁰

A döntés eredményeként az egyedi mérlegelés szükségessége vált követendő gyakorlattá a korábbiakhoz képest.

Ezt a megállapítást erősíti a Kúriának a büntetőügyben tartott nyilvános tárgyaláson készített képmás hozzáférhetővé tételéről szóló 8/2021. Polgári jogegységi határozata is, amely az Alkotmánybíróság fentebb is hivatkozott határozataiban foglaltakat követve, kimondta, hogy a büntető ügy nyilvános tárgyalásán részt vevő közhatalmat gyakorló személy képmásának közzététele az érintett

---

¹⁷⁹ 17/2016. (X.20.) AB határozat [25], [26], [29]

¹⁸⁰ Kúria Pfv.21.953/2017 (BH 2018.248.)

hozzájárulásának hiánya miatt önmagában nem minősül jogszerűtlennek, abban az esetben, ha a közzététel nem öncélú, és nem sérti az emberi méltóságot.

6.4. A magánélet, magánlakás védelme

A magánülethez való jog a Ptk.-ban került a nevesített személyiségi jogok közé, majd ahogy az a korábbi címben már bemutatásra került, az Alaptörvény hetedik módosításával felértékelődött a védelme. Fontosságát az adja, hogy e fogalom alá sorolható be az egyén önrendelkezését, magánautonómiáját alkotó elemek, azok a területek, amely az egyén legintimebb, legbensőbb szféráját alkotják. Az angolszász jogrendszerekben a személyiségi jogok kiindulópontjának e jog minősül, valamint az európai joggyakorlatban is egyre fontosabb helyet foglal el az alapjogok rendszerében.¹⁸¹ Tágabb értelemben az ember jóhírnevének, becsületének, személyes adatainak, képmás és hangfelvétel védelmének jogát is magában foglalja, míg szűkebb fogalma alá a magán- és családi élet, a kapcsolattartás szabad gyakorlása és az otthon védelme tartozik.

A magánlakás védelme a magánszféra gyakorlásának fizikai határait védi, azt a helyet, ahol az egyénnek joga van a háborítatlansághoz, a magánszférája szabad kibontakoztatásához.¹⁸²

A bíróság a magánélet megsértésének megállapítása kapcsán az EJEB gyakorlatában kialakított többlépcsős tesztet alkalmazta annak megállapításakor, hogy a sajtótermék kiadója a felperesi előadóművész válásáról szóló cikkel megsértette-e a felperes magánülethez való jogát. A bíróság megállapította, hogy a felperes közéleti szereplőnek minősül, aki a sérelmezett cikket megelőzően maga is szolgáltatott információt a magánéletéről a sajtónak. Ez alapján a bíróság alaposnak találta az alperes azon hivatkozását, hogy a felperes korábban a sajtó felé tanúsított magatartása miatt a felé irányuló érdeklődéssel szemben nagyobb fokú toleranciát köteles tanúsítani. A közszereplő által önként megosztott információk kapcsán azt is túrni köteles, hogy a közzétett információkat a sajtó a későbbiekben felhasználja. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a közszereplő által korábban önként megosztott bizalmas információk miatt a sajtó a későbbiekben is általánosságban jogosult lenne az

---

¹⁸¹ JOBBÁGYI 141.

¹⁸² PETRIK (2013) i.m. 151.

adott közszereplő magánéletét érintő bármely információ engedély nélküli közzétételére. Ez alapján a felperes válasának azon részleteinek közzétételével, amelyeket a felperes maga nem osztott meg a nyilvánossággal, megállapította a magánszféra védelméhez fűződő személyiségi joga megsértését.

183

Nem állapította meg a bíróság a magánlakás védelméhez való jog megsértését abban az esetben, amelyben a sajtószerv egy rászoruló gyermekeket segítő alapítvány főtitkára részére bérelt luxusnyaralóról tett közzé felvételt. A bíróság a határozata indoklásában hivatkozott az alkotmánybírói határozatokban lefektetett elvekre, amelyek alapján azt állapította meg, hogy a közpénzek felhasználására jogosult szervezetnél vezető beosztással rendelkező felperes vonatkozásában a közvéleményt érintő kérdés, hogy a munkavégzésével összefüggésben milyen ingatlant biztosítanak a számára. Emiatt túrni köteles az erre vonatkozó tájékoztatást, valamint az arról való véleményformálást is. A bíróság álláspontja szerint azáltal, hogy a cikkben az érintett ingatlanról közzétett felvételen a felpereshez vagy családjához köthető ingóságok nem szerepelnek, az ingatlan pedig egy hirdetési felületen is megtekinthető, a sajtószerv magatartása nem tekinthető jogellenesnek.¹⁸⁴

A bíróság az EJEB gyakorlatának megfelelően értékelte a felperesi médiaszemélyiség korábbi magatartását, hozzáállását a bulvármédiával, melyről azt állapította meg, hogy a magánélete intim részleteit a nyilvánosság előtt önként nem osztotta meg. A bíróság hangsúlyozta, hogy a közéleti személyiségnek is joga van arra, hogy a hétköznapijainak minden részletét ne tárja a nyilvánosság elé. A bíróság mindezek alapján megállapította a felperes magánélet védelméhez való joga megsértését amiatt, mert az alperes a felperes lakóhelyéről és gépjárművéről olyan adatokat hozott nyilvánosságra, amelyekből azok beazonosíthatóvá váltak. A sajtószerv alaptalanul hivatkozott arra is, hogy az ingatlan-nyilvántartási adatok nyilvánosak, figyelemmel arra, hogy a törvény rendelkezései alapján személyre szólóan nem lehetséges adatlekérés az ingatlan-nyilvántartásból.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Fővárosi Ítéletábla Pf.20.233/2018/5-II. szám

¹⁸⁴ Fővárosi Ítéletábla Pf.20.330/2018/5. szám

¹⁸⁵ Fővárosi Ítéletábla Pf.21.732/2012/3. szám

Összegzés

Dolgozatomban a személyiségi jogok fejlődését a társadalmi folyamatokra és az állam működésére befolyással bíró személyek szempontjából tekintettem át. Láthatóvá vált, hogy a szabályozás hosszú évszázadokon át a közhatalom birtokosainak védelmét helyezte előtérbe a társadalom érdekeivel szemben, ezzel biztosítva a mindenkori uralkodói kör hatalmának megkérdőjelezhetetlenségét.

A demokratikus berendezkedésű államokban a XX. század közepén ismerték fel, hogy az államügyek gyakorlói feletti egyik kontroll maga a társadalmi nyilvánosság, a közvélemény. A népképviselő elvén alapuló hatalomgyakorlás során nem tartható fenn az a gyakorlat, hogy a közhatalmi szereplők egyéni érdekei háttérbe szorítsák a közösség érdekeit. Ez napjainkra már nem csupán a politikai közélet gyakorlóival szembeni elvárás, hanem minden olyan, a társadalom, a kisebb-nagyobb közösség életére kihatással lévő ügyben érintett személyre is kiterjed. A jelenkor eseményeinek, a közéletet befolyásoló és a közvélemény által jelentősnek minősített témák szabad megismerése és megtárgyalása ugyanis elengedhetetlen a demokratikus államberendezkedés fenntartásához. Ez a cél egyúttal meghatározza a védelem körét is: az öncélú gyalázkodás, a közéleti vita előrébb vitelét nem szolgáló cselekvés nem élvezheti a véleményszabadság oltalmát.

E területet érintően a hazai bírói gyakorlatban közvetlenül is megjelennek az alkotmánybírósági, illetve az EJEB határozataiban lefektetett elvek, iránymutatások. A közéletben előforduló személyiségi jogsértések megítélése azonban ezek mellett is folyamatos kihívások előtt áll a technikai fejlődés, a tömegtájékoztatás újabb formái, a közvélemény formálódása miatt. A hatóságokat, a hivatalos személyeket, a politikusokat, vagy egy közéleti téma szempontjából egyéb okból a figyelem középpontjába került személyeket érintő cselekmények elbírálása ezért mindenkor egyedi mérlegelést igényel, hogy a sérelmesnek állított magatartás a közérdek szempontjából indokolható-e. Ennek elvégzésével biztosítható a megfelelő egyensúly a véleménynyilvánítás szabadsága és a minden embert megillető személyiségi jogok védelme között.

Irodalomjegyzék

- BARNA Attila: A felvilágosodás nyugat-európai képviselői és a felségsértés büntetének fogalma, Szerk.: SZOBOSZLAI-KISS Katalin és DELI Gergely, *In: Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*, Győr, Universitas-Győr Nonprofit, 2013, 39. 72., 150 - 151.
- BARZÓ Tímea: A közéleti szereplők és a magánélethez fűződő jog, MultiScience - XXXII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference University of Miskolc, 5-6 September, 2018, 9., http://www.uni-miskolc.hu/~microcad/publikaciok/2018/e/E_Barzo_Timea.pdf
- DÖBÖR András: Sajtó és cenzúra a 18. és a 19. század fordulóján Magyarországon, *Médiakutató*, 2014 nyár, 21.
- Dr. FÉZER Tamás: Az erkölcsi károk megtérítése de lege lata és de lege ferenda, Miskolc, 2008, 28.
http://193.6.1.94:9080/JaDoX_Portlets/documents/document_5548_section_1230.pdf
- FRIVALDSZKY János: Az emberi személy és annak méltósága jogfilozófiai perspektívában - különös tekintettel a jogalanyisághoz és az élethez való jog aktuális kérdéseire, *Acta Humana*, 2014/1. szám, 25., 29.
- GÖRÖG Márta: A személyiség védelme a becsület és a jóhírnév vonatkozásában, CSEHI Zoltán, KOLTAY András, NAVRATYIL Zoltán (szerk.) *In: A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 171, 172.
- GÖRÖG Márta: Gondolatok a személyiség magánjogi védelme körében, szerk.: MENYHÁRD Attila - GÁRDOS-OROSZ Fruzsina, *In: Személy és személyiség a jogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2016, 100.
- HANÁK András: A precedenstan az Amerikai Egyesült Államokban, *JeMa*, 2012/2. szám, 79 - 80.
- HOMOKI-NAGY Mária: Hűtlenségi perek a reformkorban, *RUBICON*, 2015/10. szám, 77. 79.
- HOMOKI-NAGY Mária: Hűtlenség, felségsértés, felségárulás, *RUBICON*, 2019/9-10. szám, 22., 24, 26., 27.
- JOBBÁGYI Gábor: *Magyar polgári jog I.*, Budapest, Szent István Társulat, 2013, 15., 126. 141.

- KÓCZIÁN Sándor Az Emberi Jogok Európai Bíróságának véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos ítéletei - jogeset-összefoglaló gyűjtemény I. rész 10-11., 11-13., 13-14., 45-46., 46-47., 51-52., 65-66., 69-70., 72-73., 108., 113-114., 119-120., 121-123., 149-150., 154-156., 195-198., 310-312., 316-317., 324-327., 421-423., 437-440., 445-446., 459-460., 461-463., 486-488., 491-493., 494-495., 509-511. , gyűjtemény II. rész 23 - 24.
- KELEMEN Roland: Sajtó, sajtószabadság szabályozása Magyarországon (1780-1918) - Különös tekintettel az első világháborús jogalkotásra, 5, 12, 17
http://nmhh.hu/dokumentum/191974/Kelemen_Roland_dolgozat.pdf
- KECSKÉS László: *Polgári Jog. A személyek joga*, Budapest, Dialóg Campus, 2005, 347.
- KOLTAY András: A nagy magyar gyűlöletbeszéd-vita: a „gyűlöletre uszítás” alkotmányos mércéjének azonosítása felé, *Állam - és Jogtudomány*, 2013/1-2. szám, 93.
- KOLTAY András: A közéleti szereplők hírnév- és becsületvédelmének kérdései Európában, KOLTAY András-TÖRÖK Bernát (szerk.) *In: Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 43. 61.
- KOLTAY András: A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme, *Pázmány Law Working Papers*, 2019/4. szám, 21, 22. old.
http://plwp.eu/files/PLWP_2019_04_Koltay.pdf
- KOLTAY András - LAPSÁNSZKY András (szerk.) *Kommentár a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, Jogtár-kommentár Smtv. 12.§-ához
- KOLTAY András - NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*, Budapest, Wolters Kluwer, 2015, 2. kiadás, 42., 64. 318-319.
- KROKOVAY Zsolt: *Médiaetika*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2004, IV. 7. cím,
<https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/mediaetika-mediaetika/ch07s02.html>,
- KUKORELLI István (szerk.) *Alkotmánytan I.* Budapest, Osiris, 2007, 62 - 63.
- MEZEY Barna (szerk.) *Magyar jogtörténet*, Budapest, Osiris, 2007, 4. kiadás, 293. 323, 336, 416.
- MOLNÁR Péter: *Gondolatbátorság*, Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 2002, 26. 45-47.

- NAVRATYIL Zoltán: Az ember névjogának kiterjesztő értelmezése, szerk.: CSEHI Zoltán-KOLTAY András, *In: A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban*, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 107, 128.
- NÉMETH György: *Görög-római szöveggyűjtemény*, Budapest, Osiris, 2011, 63. fejezet https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_gorog_romai_szovegg_yujtemeny/ch63.html
- Dr. PETRIK Ferenc: *A személyiség jogi védelme, A sajtó-helyreigazítás*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2001, 18, 20, 23, 25, 31, 41.
- PETRIK Ferenc (szerk.) *Az új Ptk. magyarázata* I. kötet, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2013, 35., 148., 151.
- PÓLAY Elemér: A személyiség polgári jogi védelmének történetéhez Iniuria-tényállások a római jogban, *Acta Juridica Et Politica*, XXX/4. szám, 92-93.
- SÁRI János-SOMODY Bernadette: *Alapjogok Alkotmánytan II.*, Budapest, Osiris, 2008, 4. kiadás, 19, 24, 103,
- SÓLYOM László: *A személyiségi jogok elmélete*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1983, 23, 29, 50 53, 55. 59,129, 139-140. 169., 172., 174.
- TATTAY Levente: *A közszereplők személyiségi jogai*, Budapest, Dialóg Campus, 2007, 24, 25.
- VARGA Péter: A praetori jog mint a jog gyors és hatékony fejlesztésének eszköze, *Acta Juridica Et Politica*, LII/11. szám, 5.
- VÉKÁS Lajos - GÁRDOS Péter (szerk.) *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer, 2015, Jogtár-kommentár a Ptk. 2:52.§-hoz 1., 2. pont, Ptk. 2:44. §-ához 5. pont
- ZLINSZKY János: *A tizenkéttáblás törvény töredékei*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995, 25-26.

Jogsabályok

- Tripartitum
- 1715. évi VII. törvénycikk
- 1848. évi XVIII. törvénycikk

- 1878. évi V. törvénycikk
- 1879. évi XL. törvénycikk
- 1914. évi XIV. törvénycikk a sajtóról és indokolása
- 1914. évi XLI. törvénycikk a becsület védelméről és indokolása
- 1928. évi Magánjogi Törvényjavaslat
- 1946. évi I. törvénycikk
- 1946. évi VII. törvénycikk
- 1949. évi XX. törvény
- 26/1959. (V. 1.) Korm. rendelet
- 1959. évi IV. törvény
- 1961. évi V. törvény
- 1972. évi 26. törvényerejű rendelet indokolása
- 1976. évi 8. törvényerejű rendelet
- 1977. évi IV. törvény és indokolása
- 1986. évi II. törvény
- 1993. évi XCII. törvény és indokolás
- 1994. évi XXIII. törvény
- 2007. évi CXXXVI. törvény
- 2010. évi CIV. törvény
- Alaptörvény
- Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény és indokolása
- Európai Unió Alapjogi Chartája

Egyéb

- Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportjának véleménye - A választási és népszavazási eljárásokkal kapcsolatos jogorvoslat 4. melléklete <https://kuria-birosag.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglalo>
curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hu/#jurisprudences
- Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata
- Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
- 21. számú Irányelv
- PK. 12., 13., 14., 15. szám
- 1/2017. Polgári jogegységi határozat
- 1/2015 BKMPJE
- 8/2021. Polgári jogegységi határozat

Eseti határozatok

- -48/1991. (XI. 26.) AB határozat
- -34/1992. (VI. 1.) AB határozat
- -37/1992. (VI. 10.) AB határozat
- -36/1994. (VI. 24.) AB határozat
- -60/1994. (XII. 24.) AB határozat
- -34/2004. (IX. 28.) AB határozat
- -7/2014. (III. 7.) AB határozat
- -13/2014. (IV. 18.) AB határozat
- -28/2014. (IX. 29.) AB határozat
- -17/2016. (X.20.) AB határozat
- -14/2017. (VI. 30.) AB határozat
- -26/2019. (VII. 23.) AB határozat

- -BH2006. 282.

- -Fővárosi Bíróság 47 Pf. 25 332/1997/2 (BDT1999. 4.)
- -Debreceni Ítéltábla Pf.20.017/2013/5. szám,
- -Fővárosi Bíróság P.23.752/2005/9. szám
- -Debreceni Ítéltábla Pf.20.565/2011/7. szám
- -Fővárosi Törvényszék P.22.126/2007/34. szám
- Fővárosi Törvényszék P.24.473/2010/15. szám
- -Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.114/2013/4. szám
- -Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.047/2013/3. szám
- -Hajdú-Bihar Megyei Bíróság G.40.019/2008/85. szám
- -Fővárosi Törvényszék P. 21.312/2010/6. szám
- -Budapest Környéki Törvényszék 22.P.20.895
- -Pest Megyei Bíróság P.21.689/2007/4. szám
- -EBH 1999.87
- -BH 2001.462
- -Kúria Bfv.III.757/2018/8. szám
- -Kúria Pfv.IV.20.859/2017/5. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20.999/2018/10/II. szám
- -Legfelsőbb Bíróság Pfv.20.771/2007/4. szám
- -Fővárosi Bíróság P.23.752/2005/9
- -Kúria 20.859/2017/5. szám
- -Kúria Pfv.20.955/2017/4. szám
- -Kúria Pfv.IV.20.741/2011/5. szám
- -Kúria Pfv.21.875/2016/4. szám
- -Kúria Bfv.III.757/2018/8. szám
- -Kecskeméti Járásbíróság B.203/2017/10. szám
- -Kúria Bfv.1315/2017/6. szám,
- -BH 2011.186.
- -Debreceni Ítéltábla Pf.20.991/2017/7. szám
- -Kúria Bfv.1279/2017/5. szám

- -Szegedi Ítéltábla Bhar.147/2014/6. szám
- -Kúria Bfv. 1.309/2017. (BH2019. 68.)
- -Kúria Bfv.1708/2016/6. szám
- -Pécsi Ítéltábla Pf.20.069/2017/4. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20.245/2018/4-I. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20.938/2018/5. szám
- -Kúria Pfv.20.955/2017/9. szám
- -Győri Ítéltábla 20.262/2011/3. szám,
- -BH2006. 262.
- -Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.914/2018/5. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.21.061/2013/6. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20.043/2019/5. szám
- -Kúria Pfv.20.069/2018/7. szám
- -Fővárosi Törvényszék P.23.475/2011/4. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20656/2012/7. szám
- -Kúria Pfv.20.784/2013.(BH2014. 104.)
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20.186/2014/4. szám
- -Kúria Pfv.20.283/2015/4. szám
- -Kúria Pfv.21.953/2017 (BH 2018.248.)
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20.233/2018/5-II. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.20.330/2018/5. szám
- -Fővárosi Ítéltábla Pf.21.732/2012/3. szám